
Ouders en jeugdreclassering

Het (gedwongen) betrekken van ouders bij de uitvoering van
jeugdreclassering in het licht van de grondslagen van het jeugdstrafrecht en
de doelstellingen van de Jeugdwet

**Universiteit
Leiden**

Masterscriptie Jeugdrecht

N.U. van Capelleveen

Juli 2019

Master Jeugdrecht, Universiteit Leiden

Nina van Capelleveen

Juli 2019

Studentnummer: s2096358

Scriptiebegeleider: prof. mr. dr. E.M. Mijnares

Trefwoorden: jeugdreclassering, ouders, Jeugdwet

Voorwoord

In mei 2018 ben ik, tijdens de master Jeugdrecht, begonnen aan een onderzoeksstage bij Jeugdbescherming Regio Amsterdam, waar ik de gelegenheid kreeg mee te kijken met het werk van de jeugdreclassering. Tijdens deze stage heb ik mij verdiept in de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering, aangezien het de werkwijze van Jeugdbescherming Regio Amsterdam is om niet alleen de jeugdige verdachte of veroordeelde, maar het hele gezin bij jeugdreclassering te betrekken en hen in dit kader te begeleiden. In opdracht van Jeugdbescherming Regio Amsterdam heb ik onderzocht of de doelstellingen van jeugdreclassering aanknopingspunten bieden om deze werkwijze wettelijk te verankeren en hoe deze verankering er eventueel uit zou kunnen zien. Het onderzoek heeft geresulteerd in een artikel in het Tijdschrift voor Jeugdrecht.¹

Het idee voor het onderwerp van deze scriptie, de (gedwongen) betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in het licht van de grondslagen van het jeugdstafrecht en de doelstellingen van de Jeugdwet, is tot stand gekomen naar aanleiding van het onderzoek bij Jeugdbescherming Regio Amsterdam. In deze scriptie wordt zodoende voortgebouwd op de bevindingen uit dat onderzoek. Ik heb de afgelopen maanden met veel plezier aan deze scriptie gewerkt, waarbij ik ben begeleid door prof. mr. dr. Isabeth Mijnares. In dit voorwoord wil ik haar graag bedanken voor haar flexibele begeleiding en haar ideeën. Tot slot hoop ik dat deze scriptie met veel belangstelling gelezen mag worden.

Nina van Capelleveen

Leiden, juli 2019

¹ Van Capelleveen & Van Delden-Gerretsen, *TvJr* 2019, p. 25-31.

Inhoudsopgave

Lijst met afkortingen	6
Hoofdstuk 1 - Inleiding.....	7
1.1. Introductie van het onderwerp	7
1.2. Onderzoeksvraag	10
1.3. Opbouw en methodiek.....	11
Hoofdstuk 2 - Het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering en de grondslagen van het jeugdstrafrecht	12
2.1. Inleiding.....	12
2.2. De ontwikkeling van het jeugdstrafrecht.....	12
2.2.1. De bescherming van de jeugdige.....	12
2.2.2. De bescherming van de rechtspositie van jeugdigen.....	17
2.3. De grondslagen van het jeugdstrafrecht	20
2.4. De betrokkenheid van ouders bij jeugdreclassering.....	21
2.5. Conclusie	23
Hoofdstuk 3 - Het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering en de doelstellingen van de Jeugdwet	25
3.1. Inleiding.....	25
3.2. De doelstellingen van de Jeugdwet	26
3.3. De uitvoering van jeugdreclassering	28
3.3.1. Artikel 2.1 Jeugdwet.....	30
3.4. Conclusie	33
Hoofdstuk 4 - Gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering: een blik over de grens.....	35
4.1. Inleiding.....	35
4.2. De mogelijkheden in het buitenland	36

4.2.1. Engeland en Wales	36
4.2.2. Zwitserland	39
4.3. De reacties in de Nederlandse politiek	41
4.4. De Nederlandse context betreffende de uitvoering van jeugdreclassering.....	43
4.5. Conclusie	44
Hoofdstuk 5 - Knel- en aanknopingspunten voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering	45
5.1. Inleiding.....	45
5.2. De grondslagen van het jeugdstrafrecht	45
5.3. De doelstellingen van de Jeugdwet	48
5.4. Alternatieven voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij jeugdreclassering: de ondertoezichtstelling	50
5.5. Overige overwegingen.....	53
5.6. Conclusie	55
Hoofdstuk 6 - Conclusie	56
Aangehaalde literatuur.....	59
Officiële publicaties en jurisprudentie.....	67

Lijst met afkortingen

BW	Burgerlijk Wetboek
BTJ	Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994
CDA 1998	Crime and Disorder Act 1998
EVRM	Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
JStG	Jugendstrafgesetz
Jw	Jeugdwet
OM	Openbaar Ministerie
Sr	Wetboek van Strafrecht
Stb.	Staatsblad
Sv	Wetboek van Strafvordering

Hoofdstuk 1 - Inleiding

1.1. Introductie van het onderwerp

Jeugdigen die een strafbaar feit hebben gepleegd of daarvan worden verdacht, kunnen te maken krijgen met jeugdreclassering. Jeugdreclassering kan worden omschreven als een vorm van begeleiding en controle, bedoeld voor jeugdigen die met het strafrecht in aanraking zijn gekomen.² Deze combinatie van begeleiding en controle wordt in beginsel opgelegd aan jeugdigen tussen de twaalf en achttien jaar, op het moment van het strafbare feit. Een gecertificeerde instelling (hierna ook: de jeugdreclassering) voert jeugdreclassering uit.³ Bij jeugdigen vanaf zestien jaar kan daarentegen ook volwassenreclassering worden ingezet. De volwassenreclassering komt in beeld wanneer een jeugdige van zestien jaar of ouder wordt berecht via het commune strafrecht op grond van artikel 77b Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr) of als de rechter in een specifiek geval in plaats van de jeugdreclassering de volwassenreclassering aanwijst.⁴ Hiertegenover staat de mogelijkheid bij jongvolwassenen tussen de achttien en drieëntwintig jaar ten tijde van strafbare feit jeugdreclassering op te leggen indien toepassing wordt gegeven aan het jeugdstrafrecht overeenkomstig artikel 77c Sr. In dat geval kan ofwel de volwassenreclassering, ofwel de jeugdreclassering worden ingeschakeld.⁵

Jeugdigen kunnen in verschillende fasen van het strafproces te maken krijgen met jeugdreclassering. Jeugdreclassering kan onder andere worden ingezet tijdens de schorsing van de voorlopige hechtenis, bij een afdoening door het Openbaar Ministerie (OM), bij een voorwaardelijke veroordeling, als voorbereiding en ondersteuning van een maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige en bij een voorwaardelijke beëindiging van de PIJ-maatregel.⁶ Naast deze door justitie opgelegde jeugdreclassering is het ook mogelijk dat een jeugdige vrijwillig wordt begeleid. De Raad voor de Kinderbescherming

² Kruissink, *PROCES* 2003, p. 24; een wettelijke begripsbepaling van jeugdreclassering is te vinden in art. 1.1 Jw.

³ Zie art. 1.1 Jw; zie verder par 3.3.

⁴ Onder meer art. 77aa lid 4 Sr, 77w lid 10 Sr en 493 Sv. Ook de officier van justitie kan dit bepalen; art. 77f lid 1 sub b Sr.

⁵ In het vervolg beperkt deze scriptie zich tot jeugdigen van twaalf tot achttien jaar ten aanzien van wie jeugdreclassering wordt ingezet. Onder 'jeugdigen' wordt daarom verstaan: jeugdigen tussen de twaalf en achttien jaar.

⁶ Respectievelijk art. 493 lid 1 Sv jo. 27 lid 1 onder 1 BTJ, 77f lid 1 sub a Sr, 77z lid 3 sub b Sr jo. 77aa Sr, 77w lid 10 Sr en 77ta lid 1 sub b Sr.

kan in een aantal gevallen de jeugdreclassering inschakelen voor vrijwillige begeleiding van een jeugdige, zoals tijdens of na detentie, gedurende en na afloop van een taakstraf of indien de jeugdige in voorlopige hechtenis is gesteld.⁷ De Raad voor de Kinderbescherming heeft daarnaast de taak toezicht te houden op de uitvoering van reclasseringswerkzaamheden en kan daartoe de jeugdreclassering aanwijzingen geven.⁸

Het doel van jeugdreclassering is het voorkomen dan wel het terugdringen van een criminele carrière.⁹ De begeleiding en controle is met andere woorden gericht op het voorkomen of beperken van recidive.¹⁰ Omdat het jeugdigen betreft heeft de jeugdreclassering naast een juridische ook een pedagogische taak.¹¹ Het is de taak van de jeugdreclasserders de jeugdige zodanig pedagogisch te ondersteunen dat de kans op recidive is afgenomen als de begeleiding eindigt.¹² Om dit te bereiken worden ouders¹³ veelal meegenomen in de uitvoering van jeugdreclassering; jeugdreclasserders proberen ouders zoveel mogelijk te betrekken in het hulpverleningstraject van de jeugdige. Tijdens jeugdreclassering wordt getracht ‘gezinsgericht’ te werken, waardoor niet alleen de jeugdige, maar het hele gezin als klant wordt gezien.¹⁴

Ouders kunnen op verschillende manieren en in meer of mindere mate worden betrokken bij jeugdreclassering. Zo is het voorgeschreven dat jeugdreclasserders in contact treden met de jeugdige en zijn of haar ouders.¹⁵ Daarnaast schrijft de wet voor dat met ouders moet worden overlegd over een plan van aanpak betreffende de uitvoering van jeugdreclassering.¹⁶ Op basis van dit plan wordt in de praktijk niet alleen met de jeugdige afgesproken wat er van hem wordt verwacht om recidive te voorkomen, maar kunnen ook met ouders afspraken worden gemaakt over hoe zij gaan zorgen dat de

⁷ Art. 77hh lid 2 Sr jo. art. 2 Regeling vrijwillige begeleiding jeugdreclassering. Deze vorm van jeugdreclassering wordt, vanwege het vrijwillige karakter, in het vervolg buiten beschouwing gelaten.

⁸ Art. 77hh lid 1 Sr.

⁹ *Kamerstukken II* 1990/91, 21980, 2, p. 29.

¹⁰ De Jonge & Van der Linden 2013, p. 103-104.

¹¹ Cardol 2017, p. 286.

¹² Menger, Krechtig & De Vos 2016, p. 56.

¹³ Met ‘ouder’ wordt in deze scriptie bedoeld: de ouder die gezag over de jeugdige uitoefent. Daarnaast wordt onder ‘ouder’ de voogd verstaan.

¹⁴ Van den Brink 2018, p. 546-547.

¹⁵ Art. 4.2.3 Besluit Jeugdwet.

¹⁶ Art. 4.1.3 lid 2 Jw.

vastgelegde doelen worden behaald.¹⁷ De betrokkenheid van ouders wordt intensiever wanneer de hulpverlening die in het kader van jeugdreclassering wordt geboden zich behalve op de jeugdige ook op ouders richt, bijvoorbeeld als ouders ondersteuning in de opvoeding wordt geboden of wanneer jeugdreclasserders zich inzetten om het netwerk van de jeugdige sterker te maken.¹⁸ Hierbij kan het voorkomen dat de jeugdreclassering interventies of hulporganisaties inzet die zich richten op het hele gezin van de jeugdige.¹⁹ Een voorbeeld van zo'n interventie is Relationale Gezinstherapie, een behandeling die zich richt op het hele gezin om de kans op herhaling van crimineel gedrag te verkleinen.²⁰ Ook rechters verlangen soms dat ouders betrokken worden bij de uitvoering van jeugdreclassering. In het vonnis wordt dan opgenomen dat de jeugdige systeemtherapie (of een soortgelijke gezinsbehandeling) moet volgen zolang de jeugdreclassering dit nodig acht.²¹

Ouders worden zodoende op meerderde manieren betrokken bij de uitvoering van jeugdreclassering. Deze betrokkenheid berust echter geheel op vrijwillige basis: ouders van jeugdige verdachten of veroordeelden kunnen nooit worden verplicht mee te werken aan jeugdreclassering en de daarbij geboden hulpverlening.²² Er bestaat hiertoe immers geen wettelijke basis. Werken ouders niet mee, dan zijn er voor jeugdreclasserders geen juridische instrumenten voorhanden om medewerking af te dwingen. Jeugdreclassering vindt immers plaats in een strafrechtelijk kader en alleen de jeugdige heeft zich schuldig gemaakt aan een strafbaar feit of wordt daarvan verdacht.²³

¹⁷ Zie bijvoorbeeld de informatiefolder van Jeugdbescherming Brabant; Jeugdbescherming Brabant, *Jeugdreclassering - Voor ouders en verzorgers*, onder Plan van aanpak (online publiek) en die van Regiecentrum Bescherming en Veiligheid; Regiecentrum Bescherming en Veiligheid, *Jeugdreclassering? Wat kun je verwachten?*, 2015, p. 1 (online publiek).

¹⁸ Zie Jeugdbescherming West, *Informatie voor ouders over de jeugdreclasseringsmaatregel*, p. 11 (online publiek); Jeugdbescherming Noord, *Folder Jeugdreclassering*, 2015, p. 14 (online publiek).

¹⁹ Zie Coöperatie Jeugd Veilig Verder, 'Jeugd Veilig Verder voor gezinnen', Jeugdveiligverder.nl onder Wat doen we nou precies? en Wat is jeugdreclassering?; zie ook Busschers & Boendermaker 2019.

²⁰ Nederlands Jeugdinstituut, 'Relationale Gezinstherapie (RGT)', Nji.nl.

²¹ Zie bijvoorbeeld Rb. Midden-Nederland 21 augustus 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:3961; Rb. Gelderland 13 oktober 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:5919; Rb. Den Haag 6 augustus 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:9352; zie daarentegen Rb. Rotterdam 6 februari 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:5369 waarin de rechtbank, anders dan is geadviseerd, geen aanleiding ziet de jeugdige te verplichten tot deelname aan Multi Systeem Therapie, omdat wordt ingeschat dat hiervoor onvoldoende draagvlak is binnen het gezin.

²² Zie ook Hepping 2017, p. 387-388.

²³ Van den Brink 2018, p. 546.

Vanuit het strafrechtelijke kader bezien roept het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering dan ook een aantal vraagtekens op. Het strafrecht, ook het jeugdstrafrecht, wordt namelijk gekwalificeerd als een schuldstrafrecht: de rechtvaardiging voor strafrechtelijk ingrijpen is gelegen in de individuele schuld van de jeugdige.²⁴ Het betrekken van ouders bij jeugdreclassering kan op gespannen voet staan met dit uitgangspunt en één van de doelstellingen van het jeugdstrafrecht die hiermee samenhangt, te weten vergelding. Daarnaast leidt een te grote nadruk op de pedagogische kant van jeugdreclassering, waaronder ook het betrekken van ouders kan worden begrepen, er mogelijk toe dat de verhouding tussen het strafbare feit en de strafrechtelijke afdoening vervaagt. Hiermee komt de proportionaliteit in het gedrang.

Aan de andere kant lijkt het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering aan te sluiten bij de Jeugdwet, de wet die sinds 1 januari 2015 de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van jeugdreclassering regelt.²⁵ Het uiteindelijke doel van deze wet is het versterken van de eigen kracht van de jeugdige en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving.²⁶ Sinds de invoering van de Jeugdwet wordt daarom van jeugdreclasserders verwacht dat zij aansluiten bij de eigen verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden van de jeugdige, zijn gezin en sociale context.²⁷ Het betrekken van het gezin bij de uitvoering van jeugdreclassering lijkt met het oog op dit doel dan ook vereist.

1.2. Onderzoeksvraag

Waar het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering aan de ene kant op gespannen voet lijkt te staan met enkele uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het jeugdstrafrecht, lijkt het aan de andere kant in overeenstemming te zijn met de Jeugdwet. In deze scriptie worden deze verhoudingen nader onderzocht en wordt daarnaast gekeken wat deze uitkomsten betekenen voor de vraag of betrokkenheid van

²⁴ Van den Brink 2018, p. 174.

²⁵ Wet van 1 maart 2014 inzake regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet), *Stb.* 2014, 105.

²⁶ *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, 3, p. 2 (MvT).

²⁷ Menger, Krechtig & De Vos 2016, p. 53.

ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering wettelijk afdwingbaar zou moeten worden. Dit gebeurt aan de hand van de volgende onderzoeksvraag:

‘Hoe verhoudt het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering zich tot de grondslagen van het jeugdstrafrecht enerzijds en de doelstellingen van de Jeugdwet anderzijds en in hoeverre kunnen deze bevindingen leiden tot het oordeel dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wetgeving afdwingbaar moet worden?’

1.3. Opbouw en methodiek

Ter beantwoording van de onderzoeksvraag wordt in hoofdstuk 2 geanalyseerd hoe het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering zich verhoudt tot de grondslagen van het jeugdstrafrecht. De verhouding met de doelstellingen van de Jeugdwet wordt bestudeerd in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 worden er, ter illustratie en vergelijking, twee buitenlandse mogelijkheden voor het, gedwongen, betrekken van ouders bij de reactie op strafbaar gedrag van jeugdigen beschreven en wordt gekeken tot welke reactie in de Nederlandse politiek deze mogelijkheden hebben geleid. Hiervoor worden Engeland, Wales en Zwitserland bestudeerd. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 onderzocht in hoeverre de eerdere bevindingen kunnen leiden tot het oordeel dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering afdwingbaar moet worden. In hoofdstuk 6 wordt afgesloten met een conclusie. Bovenstaande wordt onderzocht aan de hand van een analyse van relevante wetgeving, kamerstukken en (rechts)wetenschappelijke literatuur. Daarnaast bevat deze scriptie ook een rechtsvergelijkende component.

Hoofdstuk 2 - Het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering en de grondslagen van het jeugdstrafrecht

2.1. Inleiding

Gezien de kwalificatie van het jeugdstrafrecht als individueel schuldstrafrecht, roept het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering vragen op. Ook botst de betrokkenheid van ouders mogelijk met een aantal andere uitgangspunten dat aan de basis van het Nederlandse jeugdstrafrecht ligt, zoals het beginsel van proportionaliteit. In dit hoofdstuk wordt daarom onderzocht hoe de betrokkenheid van ouders bij jeugdreclassering zich verhoudt tot deze uitgangspunten, met andere woorden: in hoeverre is het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in overeenstemming met de grondslagen van het jeugdstrafrecht?

2.2. De ontwikkeling van het jeugdstrafrecht

Om grip te krijgen op de grondslagen van het jeugdstrafrecht en deze in perspectief te plaatsen, is enige kennis van de ontwikkeling van het jeugdstrafrecht in Nederland geboden. De geschiedenis van het Nederlandse jeugdstrafrecht wordt daarom geschetst, terugkijkend tot en met 1905, aangezien Nederland vanaf dat moment een apart strafrecht voor jeugdigen kent met eigen sancties en procedures. In grote lijnen zien we daarbij dat door de jaren heen een verschuiving heeft plaatsgevonden van een jeugdstrafrecht dat zich primair richtte op de bescherming van de jeugdige (en daarmee de maatschappij), naar een jeugdstrafrecht waarin het accent ligt op de bescherming van de rechtspositie van jeugdige verdachten en veroordeelden.

2.2.1. De bescherming van de jeugdige

Gedurende ongeveer de eerste zestig jaar van het jeugdstrafrecht vormde de bescherming van jeugdige delinquenten het uitgangspunt van strafrechtelijk ingrijpen in Nederland.²⁸

²⁸ Vlaardingerbroek 2017, p. 61-62; Mijnaerends 1999, p. 6-9.

Het jeugdstrafrecht is ontstaan vanuit de kinderbeschermingsgedachte:²⁹ de maatschappij moest worden beschermd tegen het ‘bedorven en gevaarlijke kind’ en het kind tegen ‘het bederf der maatschappij’.³⁰ Deze bezorgdheid over de misdadige en verwaarloosde jeugd zorgde er in 1901 voor dat een samenstel aan maatregelen werd aangenomen dat bekend is geworden als de Kinderwetten.³¹ Een van deze wetten is de strafrechtelijke Kinderwet, die in 1905 in werking trad en zoals gezegd het begin vormde van een apart jeugdstrafrecht in Nederland.³²

De gezamenlijke kern van de Kinderwetten was dat de rechter in het belang van de jeugdige vergaand moest kunnen ingrijpen in een gezin.³³ Voor de strafrechtelijke Kinderwet betekende dit dat de rechter kon interveniëren wanneer een jeugdige een strafbaar feit pleegde en verder dreigde af te glijden. Hierbij was niet het delict leidraad voor strafrechtelijk ingrijpen, maar de toekomst van de jeugdige.³⁴ In het licht van de bezorgdheid om de verwaarloosde jeugd en een nieuw ontstaan geloof in maakbaarheid van individu en maatschappij deed het delict nauwelijks ter zake en was het slechts een indicatie dat moest worden ingegrepen.³⁵ Het specifieke pakket aan straffen en maatregelen voor jeugdigen werd daarom zo ingericht dat de rechter de mogelijkheid kreeg een sanctie op te leggen die was afgestemd op de jeugdige en bijdroeg aan zijn (her)opvoeding.³⁶ Een doeltreffend optreden van justitie bij het eerste strafbare feit van de jeugdige kon ‘nog menigmaal de kwade neiging, waaruit het feit voortkwam, onderdrukken en dus de schuldige behoeden voor dieper verderf en tevens de samenleving voor verdere herhaling van strafbare feiten’, zo was de gedachte.³⁷ Het vertrouwen in dit flexibele sanctiepakket was zo groot dat de minimumleeftijdsgrens voor strafrechtelijke vervolging werd losgelaten.³⁸ De rechter moest een jeugdige die over de schreef ging opnieuw laten opvoeden en daarvoor moest hij de jeugdige weg kunnen halen bij zijn ouders, ook al betrof het een peuter.³⁹

²⁹ Doreleijers 2009, p. 23-24.

³⁰ *Kamerstukken II 1897/98*, 219, 3, p. 15 (MvT).

³¹ Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016, p. 560.

³² Wet van 12 februari 1901, *Stb.* 1901, 63.

³³ Weijers 2017a, p. 25.

³⁴ Weijers 2005, p. 5.

³⁵ Weijers 2017a, p. 19 en 24.

³⁶ Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016, p. 560.

³⁷ *Kamerstukken II 1897/98*, 219, 3, p. 7 (MvT).

³⁸ *Kamerstukken II 1897/98*, 219, 3, p. 8-9 (MvT); Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016, p. 561.

³⁹ Weijers 2017a, p. 25.

De beschermingsgedachte bracht bij de invoering van de strafrechtelijke Kinderwet mee dat de rechter de vervolging van de jeugdige kon schorsen in afwachting van de beslissing op een verzoek tot ontheffing of ontzetting van het ouderlijk gezag.⁴⁰ Door deze civielrechtelijke maatregelen, ingevoerd bij de burgerlijke Kinderwet, werd immers gewaarborgd dat de zorg voor de jeugdige aan een ander werd opgedragen. Werd de ontheffing of ontzetting uitgesproken, dan kon verdere vervolging veelal achterwege blijven.⁴¹ De (her)opvoeding die met de strafrechtelijke reactie centraal stond, verschilde dan ook weinig van de opvoeding in een civielrechtelijk kader. De wetgever ging ervan uit dat ‘het strafbaar feit eenerzijds het gevolg kan zijn van verwaarlozing, terwijl anderzijds het verwaarloosde kind dikwijls even gevaarlijk is voor de maatschappij, als zijn makker, wiens gevaarlijke karakter zich door een strafbaar feit heeft geopenbaard’.⁴²

Dat jeugdigen die over de schreef gingen volgens de gedachte van de strafrechtelijke Kinderwet, (her)opgevoed moesten worden en daarom bij hun ouders werden weggehaald, nam echter niet weg dat ouders met de invoering van de strafrechtelijke Kinderwet een bijzondere positie in het jeugdstrafproces kregen: ouders kregen toegang tot de jeugdige verdachte van wie de vrijheid was ontnomen en de bevoegdheid alleen met hem te spreken. Ook werd voorgeschreven dat de dagvaarding aan ouders werd betekend. Daarnaast deden bepalingen hun intreden die de aanwezigheid van ouders bij elk verhoor en de terechtzitting regelde.⁴³ Als reden voor deze bijzondere positie van ouders noemde de wetgever dat jeugdigen onzelfstandig zijn en hulp en bijstand behoeven van natuurlijke verzorgers. De wetgever ging uit van de ‘onmondigheid van een persoon beneden achttien jaren’. Daarnaast werd raadpleging van ouders van groot belang geacht voor de noodzakelijke informatievoorziening over de jeugdige. Informatie over opvoeding, antecedenten, het karakter en de omgeving van de jeugdige werd van groot belang geacht met het oog op de (her)opvoeding.⁴⁴

Sinds de strafrechtelijke Kinderwet is de positie van ouders als informatiebron en als verlener van bijstand behouden gebleven.⁴⁵ Hoe men tegen de rol van ouders bij de strafrechtelijke heropvoeding van jeugdigen aankeek, veranderde echter in de loop van

⁴⁰ In de huidige wet vervangen door beëindiging van het gezag, art. 1:266 BW.

⁴¹ *Kamerstukken II 1897/98*, 219, 1-2, p. 3; *Kamerstukken II 1897/98*, 219, 3, p. 11, 18 en 20 (MvT).

⁴² *Kamerstukken II 1897/98*, 219, 3, p. 11 (MvT).

⁴³ Zie *Kamerstukken II 1897/98*, 219, 1-2, p. 3.

⁴⁴ *Kamerstukken II 1897/98*, 219, 3, p. 13-14 en 20 (MvT).

⁴⁵ Hepping 2017, p. 380.

de twintigste eeuw. De ‘quarantaine benadering’ waarbij de jeugdige delinquent werd weggehaald bij zijn ouders, werd losgelaten.⁴⁶ In 1951 stelde de commissie-Overwater dat het nieuwe jeugdstrafrecht uitging van de grondgedachte dat jeugdigen alleen bij uitzondering ‘duurzaam aan het eigen milieu mogen worden onttrokken’.⁴⁷ De jeugdige moest volgens deze commissie worden gezien in de verhouding tot zijn ouders en ouders moesten zoveel mogelijk worden betrokken bij de heropvoeding.⁴⁸

In de herziening van het jeugdstrafrecht die in 1965 op het rapport van de commissie-Overwater volgde, is dit uitgangspunt overgenomen. Dit bleek onder meer uit de uitbreiding van de mogelijkheid om jeugdigen strafrechtelijk onder toezicht te stellen.⁴⁹ De strafrechtelijke ondertoezichtstelling was in 1922 in het Wetboek van Strafrecht opgenomen en kon als bijkomende maatregel worden opgelegd in geval van misdrijven of bepaalde overtredingen.⁵⁰ Na de wetwijziging van 1965 kon de strafrechtelijke ondertoezichtstelling zowel bij misdrijven als bij overtredingen zelfstandig worden toegepast of worden gekoppeld aan een straf of maatregel. De ondertoezichtstelling die in een strafrechtelijk kader werd opgelegd, was in de uitvoering gelijk aan de civielrechtelijke. Ook bij een strafrechtelijke ondertoezichtstelling moesten ouders zich zodoende bij de opvoeding van de jeugdige houden aan de aanwijzingen van een gezinsvoogd.⁵¹ Hierdoor gaf de strafrechtelijke ondertoezichtstelling mogelijkheden om in te grijpen in de verhouding tussen de jeugdige en zijn ouders om de heropvoeding van de jeugdige te bewerkstelligen. Civielrechtelijke behandeling bleef overigens, vanuit de nog altijd geldende beschermingsgedachte, voorrang hebben boven strafrechtelijk ingrijpen. Net als bij de strafrechtelijke Kinderwet gold dat vervolging achterwege kon blijven als met een civielrechtelijke maatregel kon worden volstaan.⁵² Het werd in het algemeen belang geacht dat jeugdigen niet werden vervolgd, tenzij vervolging nuttig en noodzakelijk was.⁵³ Om ongewenste strafvervolgingen te voorkomen, beraadslaagden de officier van justitie, de kinderrechter en de Raad voor de Kinderbescherming in het

⁴⁶ Weijers, *Justitiële verkenningen* 2015, p. 103.

⁴⁷ Commissie-Overwater 1951, p. 10.

⁴⁸ Commissie-Overwater 1951, p. 18-19.

⁴⁹ Zie *Stb.* 1961, 402.

⁵⁰ Art. 39*decies* Sr (oud), *Stb.* 1921, 834.

⁵¹ Art. 77v Sr (oud).

⁵² *Kamerstukken II* 1955/56, 4141, 3, p. 27 (MvT); Commissie-Overwater 1951, p. 13.

⁵³ Commissie-Overwater 1951, p. 9 en 13.

zogenaamde driehoeksoverleg over het vervolgen van de jeugdige.⁵⁴ Zolang er geen overleg had plaatsgevonden met de kinderrechter, kon de officier van justitie namelijk geen zaak aanhangig maken indien de Raad voor de Kinderbescherming adviseerde van vervolging af te zien.⁵⁵

De beschermingsgedachte, en het hieruit voortkomende streven naar heropvoeding, die gedurende ongeveer de eerste zestig jaar van het jeugdstrafrecht leidend waren in Nederland, brachten een sterke relativering mee van het klassieke strafrechtelijke denken, waarin proportionaliteit, schuld en vergelding een belangrijke rol speelden. Deze klassieke beginselen werden ondergeschikt gemaakt aan de te verwachte positieve effecten van strafrechtelijk ingrijpen. Het beginsel ‘geen straf zonder schuld’ en het uitgangspunt van proportionaliteit tussen het gepleegde delict en de strafrechtelijke reactie werden als hinderlijk beschouwd bij het streven naar bescherming van jeugdigen. Ook voor vergelding was geen plaats in een jeugdstrafrecht dat heropvoeding nastreefde.⁵⁶ Het jeugdstrafrecht diende zich alleen af te vragen ‘op welke wijze kan ik van dit kind, dat blijkbaar gevaar loopt naar den kelder te gaan, nog iets goeds terecht brengen? Of liever: zoveel mogelijk goeds. Met vergelding, afschrikking en andere theorieën houden wij ons bij kinderen niet meer bezig’.⁵⁷ Jeugdigen werden daarom in wezen onbegrensd onderworpen aan heropvoeding. Het begrip rechtspositie was hierbij niet aan de orde.⁵⁸

In het rapport van de commissie-Overwater en de daaropvolgende wetswijziging werd echter voorzichtig afstand genomen van de tot dan toe geldende opvattingen over de betekenis van de klassieke strafrechtelijke beginselen in het jeugdstrafrecht. Met name het belang van het schuldprincipe en de toerekeningsvatbaarheid werden benadrukt. Sinds de invoering van de strafrechtelijke Kinderwet was, in de woorden van de commissie-Overwater, het misverstand ontstaan dat het jeugdstrafrecht geen rekening hield met begrippen als schuld en toerekeningsvatbaarheid. Aangezien ook de minimale leeftijdsgrens voor strafrechtelijke vervolging uit de wet was verdwenen, kwam het sinds

⁵⁴ Zie Weijers 2017a, p. 31.

⁵⁵ Art. 499 Sv (oud).

⁵⁶ Weijers 2017a, p. 22-24; Van Breukelen-van Aarnhem, *Strafblad* 2005, p. 318-319; Mijnaerends 1999, p. 8.

⁵⁷ De Jongh 1929, p. 25.

⁵⁸ Reijntjes, *Strafblad* 2008, p. 133.

1905 geregeld voor dat jeugdigen van een zeer jonge leeftijd, die niet toerekeningsvatbaar konden worden geacht, niettemin werden veroordeeld. De commissie-Overwater was van mening dat een herhaling van deze situatie moest worden vermeden en heeft daarom expliciet aangeven dat ook in het jeugdstrafrecht jeugdige verdachten niet schuldig konden worden verklaard als zij niet toerekeningsvatbaar waren en als hun schuld niet werd bewezen.⁵⁹ In de wetwijziging van 1965 werd strafvervolgning daarom uitgesloten voor jeugdigen jonger dan twaalf jaar. Ten aanzien van deze jeugdigen gold, en geldt nog steeds, het niet-weerlegbare vermoeden dat zij vanwege hun jonge leeftijd niet-toerekeningsvatbaar zijn.⁶⁰ Door de commissie-Overwater werd daarnaast erkend dat vergelding, hoe licht ook, steeds een element van de straf vormt en dat die straf voor andere daders afschrikwekkend kon en moest werken. Desalniettemin mochten vergelding, algemene en speciale preventie nooit zo ver worden doorgevoerd dat de jeugdige hierdoor werd geschaad.⁶¹ Heropvoeding en bescherming bleven, zoals ook tot uitdrukking kwam in het hierboven geschetste vervolgingsbeleid, bij de wetwijziging van 1965 centraal staan.⁶²

2.2.2. De bescherming van de rechtspositie van jeugdigen

Het grote gewicht dat gedurende een lange periode in het jeugdstrafrecht werd toegekend aan de beschermingsgedachte zou uiteindelijk in 1995 een belangrijke reden zijn voor de herziening van het jeugdstrafrecht. Doordat het streven naar bescherming en heropvoeding ertoe leidde dat de rechtspositie van jeugdigen ondergeschikt raakte, werden aan jeugdigen verschillende rechtswaarborgen onthouden die voor volwassenen als vanzelfsprekend werden beschouwd in de strafprocedure. Deze ten opzichte van volwassenen achtergestelde rechtspositie werd tegen de achtergrond van veranderende maatschappelijke verhoudingen steeds minder passend beschouwd. In 1982 bracht een commissie ingesteld om te adviseren over de nieuwe koers van het jeugdstrafrecht, de commissie-Anneveldt, een rapport uit waarin ‘de toegenomen mondigheid van de jeugd’ het uitgangspunt vormde. De commissie-Anneveldt ging ervan uit dat jeugdigen zich op

⁵⁹ Commissie-Overwater 1951, p. 6; *Kamerstukken II 1955/56*, 4141, 3, p. 10 (MvT).

⁶⁰ *Kamerstukken II 1955/56*, 4141, 3, p. 10 (MvT).

⁶¹ Commissie-Overwater 1951, p. 6.

⁶² Van Breukelen-van Aarnhem, *Strafblad* 2005, p. 313.

vroegere leeftijd zelfstandiger en mondiger opstelden dan twintig jaar daarvoor, het moment waarop het toen geldende jeugdstrafrecht tot stand was gekomen.⁶³ Jeugdigen zouden minder als object van hulp, steun en beslissingen van anderen willen worden beschouwd en meer als rechtssubject, als zelfstandige dragers van rechten.⁶⁴ Hierbij speelden de ontwikkelingen op het gebied van de internationale kinder- en mensenrechten een rol, zoals de voorbereiding van de Beijing Rules en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).⁶⁵

Vanwege de verandering in de manier waarop in het strafproces tegen de positie van jeugdigen werd aangekeken, was de commissie-Anneveldt van mening dat de rechtspositie van jeugdige verdachten versterkt diende te worden. De commissie hanteerde het uitgangspunt dat in het jeugdstrafrecht dezelfde algemene rechtsregels en rechtswaarborgen moesten gelden als in het strafrecht voor volwassenen. Voorschriften met een ‘onnodig bevoogdend karakter’ moesten worden geschrapt en uitzonderingen op het commune strafrecht moesten zoveel mogelijk achterwege blijven.⁶⁶ Slechts een aantal uitzonderingen op het volwassenenstrafrecht moest volgens de commissie-Anneveldt behouden blijven, zoals de bijzondere positie van ouders in het jeugdstrafproces. De hulp en steun die ouders de jeugdige boden en de informatie die zij over de jeugdige verstrekten, werden door de Commissie-Anneveldt onontbeerlijk geacht in het strafproces.⁶⁷ Hoewel veel voorstellen van de commissie-Anneveldt tijdens het wetgevingsproces zijn gewijzigd, werd in de herziening van het jeugdstrafrecht in 1995 de rechtspositie van de jeugdige versterkt, onder andere door de afschaffing van het driehoeksoverleg, en werd het rechtskarakter van het jeugdstrafrecht geprofileerd.⁶⁸ Deze wetwijziging maakte duidelijk dat jeugdstrafrecht daadwerkelijk strafrecht is.

Desalniettemin werd bij de wetwijziging van 1995 het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht niet opzijgezet. Onderkend werd dat de psychische en maatschappelijke ontwikkeling van jeugdigen nog niet is voltooid en dat jeugdigen niet volledig verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor hun handelen. In het

⁶³ Commissie-Anneveldt 1982, p. 14.

⁶⁴ Commissie-Anneveldt 1982, p. 12 en 21; Mijnaerends 1999, p. 12. Zie voor meer over de mondigheid van jeugdigen; Weijers, *Justitiële verkenningen* 2005, p. 66-76. Overigens deelde niet iedereen de mening over de toegenomen mondigheid van jeugdigen; Van der Goes van Naters, *FJR* 1989, p. 244-246.

⁶⁵ Zie Commissie-Anneveldt 1982, p. 19.

⁶⁶ Commissie-Anneveldt 1982, p. 14-15 en 21.

⁶⁷ Commissie-Anneveldt 1982, p. 31.

⁶⁸ *Stb.* 1994, 528; *Kamerstukken II* 1989/90, 21327, 3, p. 7 en 22 (MvT).

jeugdstrafrecht moesten daarom (re)socialisatie, speciale preventie en het streven naar een positieve gedragsverandering bij de jeugdige voorop blijven staan.⁶⁹ Hulpverlening moest aan de orde komen bij de strafrechtelijke reactie, maar dit diende te gebeuren in een juridisch gestructureerd kader.⁷⁰ Aan de onbegrensdsheid van hulpverlening moest een einde komen.⁷¹ Daarbij werd het verbeteren van de rechtspositie van jeugdigen ook als pedagogisch wenselijk beschouwd, aangezien dit de eigen verantwoordelijkheid van de jeugdige en de mogelijkheden tot participatie in het strafproces benadrukte. Door de versterking van zijn rechtspositie werd de jeugdige beschermd.⁷²

Waar met de wetswijziging van 1995 het jeugdstrafrecht meer opschoof richting het commune strafrecht, verwijderde het zich van het civiele jeugdrecht.⁷³ Van de voorheen geldende samenhang tussen het jeugdstrafrecht en het civiele jeugdrecht werd afstand genomen. De maatregel van de strafrechtelijke ondertoezichtstelling verdween. De ondertoezichtstelling was als opvoedkundige maatregel te weinig met rechtswaarborgen omkleed en een vermenging van civiel recht en strafrecht moest worden vermeden. Bovendien stond de wijze waarop de ondertoezichtstelling ten uitvoer werd gelegd los van het gepleegd delict en suggereerde de benoeming van een gezinsvoogd dat de oorzaken van het criminele gedrag in de problematische opvoeding lagen en niet bij de jeugdige zelf. De ondertoezichtstelling was met name op ouders gericht, terwijl in het strafproces de jeugdige centraal stond.⁷⁴

Jeugdigen werden bij de wetswijziging niet alleen zelf verantwoordelijk gehouden voor het strafbare feit, ook werden de strafmaxima verhoogd en werden nieuwe afdoeningsmogelijkheden in de wet opgenomen, zoals de Halt-afdoening en de taak- en leerstraf. Waar voorheen niet of nauwelijks een strafrechtelijke reactie volgde op ongewenst en strafbaar gedrag, veranderde dit door de nieuwe strafmodaliteiten.⁷⁵ Sinds 1995 wordt daarom gesproken van juridisering en een toegenomen punitiviteit.⁷⁶

⁶⁹ Commissie-Anneveltdt 1982, p. 13-14; *Kamerstukken II* 1991/92, 21327, 6, p. 5-6 (MvA).

⁷⁰ Commissie-Anneveltdt 1982, p. 22.

⁷¹ Reijntjes, *Strafblad* 2008, p. 133.

⁷² *Kamerstukken II* 1991/92, 21327, 6, p. 6-7 (MvA).

⁷³ *Kamerstukken II* 1989/90, 21327, 3, p. 4 (MvT).

⁷⁴ Commissie-Anneveltdt 1982, p. 17; *Kamerstukken II* 1989/90, 21327, 3, p. 10.

⁷⁵ Vlaardingerbroek 2017, p. 62; Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016, p. 575-576.

⁷⁶ Weijers & Imkamp, *FJR* 2009/7; zie ook Mijnaerends 1999, p. 13-14.

2.3. De grondslagen van het jeugdstrafrecht

De in de vorige paragraaf geschetste geschiedenis geeft een aantal inzichten over de grondslagen van het jeugdstrafrecht. Ten eerste is bevestigd dat het Nederlandse jeugdstrafrecht, net als het commune strafrecht, een schuldstrafrecht is. Zoals de commissie-Overwater duidelijk maakte is het beginsel ‘geen straf zonder schuld’ ook in het jeugdstrafrecht van belang. Het Nederlandse jeugdstrafrecht is geen jeugdbeschermingsrecht maar, zoals de benaming aangeeft, strafrecht. Het jeugdstrafrecht maakt onderdeel uit van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en het overgrote deel van de daarin opgenomen bepalingen zijn van toepassing op jeugdigen. Voor jeugdigen gelden onder meer dezelfde delictsomschrijvingen en dezelfde bepalingen over causaliteit, wederrechtelijkheid en schuld.⁷⁷ Hoewel jeugdigen een zekere aparte strafrechtelijke status toekomen, met specifieke sancties en procesregels, wordt het strafrechtelijk kader niet losgelaten.⁷⁸ Aangezien het Nederlandse jeugdstrafrecht gekenmerkt wordt als een schuldstrafrecht, wordt de strafgrond en de rechtvaardiging voor strafrechtelijk ingrijpen gevonden in de individuele schuld van de jeugdige aan het plegen van het strafbare feit.⁷⁹ Dit brengt mee dat wordt gestraft naar mate van schuld.⁸⁰ Ook in jeugdstrafrecht moet de proportionaliteit tussen de sanctie en het gepleegde delict in acht worden genomen.

Wat betreft de doelen voor strafrechtelijk ingrijpen bij jeugdigen laat de ontwikkeling van het jeugdstrafrecht in Nederland een eenduidig beeld zien: sinds 1905 streeft het jeugdstrafrecht de (her)opvoeding van de jeugdige en diens resocialisatie en (her)integratie in de maatschappij na.⁸¹ Dit streven is ook opgenomen in artikel 40 IVRK. Het accent in het jeugdstrafrecht ligt zodoende op speciale preventie, op het voorkomen van recidive.⁸² Het jeugdstrafrecht is hierdoor, sterker dan het commune strafrecht, op de dader georiënteerd.⁸³ Desalniettemin spelen generale preventie en vergelding een rol in

⁷⁷ Weijers 2017b, p. 52-54; Van den Brink 2018, p. 174.

⁷⁸ Weijers 2005, p. 18.

⁷⁹ Van den Brink 2018, p. 174; Weijers 2017b, p. 54.

⁸⁰ Weijers 2017b, p. 43.

⁸¹ Bruning, Liefwaard & Vlaardingebroek 2016, p. 574; Vlaardingebroek 2017, p. 65.

⁸² Weijers 2017b, p. 58. Zie voor de specifieke context van jeugdreclassering; *Kamerstukken II* 1990/91, 21980, 2, p. 29.

⁸³ Reijntjes, *Strafblad* 2008, p. 137.

het jeugdstrafrecht. Met name deze laatste staat steeds meer op de voorgrond.⁸⁴ Deze strafdoelen mogen echter, zoals de commissie-Overwater aangaf en de commissie-Anneveld herhaalde, nooit zo ver worden doorgevoerd dat de jeugdige wordt geschaad.⁸⁵ Kortom, het Nederlandse jeugdstrafrecht wordt beschouwd als een schuldstrafrecht met bijbehorende rechtswaarborgen en met tegelijkertijd een sterk pedagogisch karakter.⁸⁶

2.4. De betrokkenheid van ouders bij jeugdreclassering

Nu duidelijk is op welke grondslagen het Nederlandse jeugdstrafrecht berust, kan worden gekeken hoe het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering zich tot deze grondslagen verhoudt. Het uitgangspunt dat in het jeugdstrafrecht bovenal speciale preventie wordt nagestreefd, is allereerst van belang in de context van ouderlijke betrokkenheid bij de uitvoering van jeugdreclassering. Het streven naar een vermindering van de kans op recidive kan als voornaamste reden voor deze betrokkenheid worden beschouwd. Ouders en het gezin vormen immers belangrijke domeinen waarbinnen risicofactoren voor delinquent gedrag bestaan. Inadequaat opvoedgedrag wordt gezien als een van de sterkste risicofactoren.⁸⁷ Om deze risicofactoren met het oog op het voorkomen van recidive te beïnvloeden, zal jeugdreclassering zich ook op ouders moeten concentreren.⁸⁸ In tegenstelling tot wat men in 1905 dacht, ten tijde van de strafrechtelijke Kinderwet, spelen ouders een rol bij de (her)opvoeding, resocialisatie en (her)integratie van de jeugdige. Uit meta-evaluaties blijkt dan ook dat succesvolle strafrechtelijke interventies zich niet alleen richten op de jeugdige, maar zich uitstrekken tot ouders en de verdere omgeving.⁸⁹ Meer specifiek laten verschillende onderzoeken naar bepaalde methoden voor het uitvoeren van jeugdreclassering waarbij ouders worden betrokken, de

⁸⁴ Van Breukelen-van Aarnhem, *Strafblad* 2005.

⁸⁵ Commissie-Anneveldt 1982, p. 13.

⁸⁶ Van den Brink 2018, p. 176.

⁸⁷ Reef, *Strafblad* 2014, p. 12-15; zie in dit verband Hoeve e.a., *Journal of Abnormal Child Psychology* 2009, p. 749-775. In een in opdracht van het Ministerie van Justitie verschenen rapport uit 1996 werd bovendien geconcludeerd dat gezinsfactoren de krachtigste voorspellers zijn van delinquent gedrag en dat het gezin dermate doorslaggevend is bij het voorkomen van jeugdcriminaliteit dat het altijd betrokken moet worden; Junger-Tas 1996, p. 23-25 en 30-31.

⁸⁸ Menger, Krechtig & De Vos 2016, p. 57-58.

⁸⁹ Weijers 2005, p. 21; zie bijvoorbeeld McCord, Spatz Widom & Crowell (red.) 2001; zie De Vries & Hoeve 2016 voor een studie naar de effectiviteit van interventies gericht op jeugdigen aan het begin van een crimineel traject.

effectiviteit – in de zin van vermindering van recidive – van deze methoden zien.⁹⁰ Op basis van deze bevindingen kan het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering bijdragen aan speciale preventie. Wat het strafdoel van het jeugdstrafrecht betreft kan de betrokkenheid van ouders zodoende in overeenstemming worden geacht met de grondslagen van het jeugdstrafrecht.

Dit is anders als we kijken naar de betrokkenheid van ouders bij jeugdreclassering en het uitgangspunt dat het Nederlandse jeugdstrafrecht een schuldstrafrecht is. Zoals duidelijk werd, brengt deze kwalificatie mee dat strafrechtelijk wordt ingegrepen op grond van de individuele schuld van de jeugdige. Worden jeugdigen verdacht van het plegen van een strafbaar feit, dan staan zij, en niet hun ouders, hiervoor terecht. Desalniettemin spelen ouders sinds de strafrechtelijke Kinderwet een belangrijke rol in het strafproces door hulp en steun te bieden aan de jeugdige verdachte en betrokkenen in het strafproces van informatie te voorzien. Ook het huidige Wetboek van Strafvordering bevat verschillende bepalingen die de positie van ouders in de strafprocedure regelen,⁹¹ waarvan de verplichting voor ouders om op de terechtzitting te verschijnen de meest verstrekkende is.⁹² Ouders worden zodoende betrokken in het strafproces van hun kind, ondanks dat zij niet strafrechtelijk worden aangesproken. Vanuit de gedachte dat ouders dienen als een belangrijke informatiebron over de jeugdige, kan de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering worden verklaard. Ouders kunnen de jeugdreclasserder belangrijke inzichten geven over het strafbare gedrag van de jeugdige en de aanpak van dit gedrag. Overeenkomstig deze gedachtegang strookt de betrokkenheid van ouders bij jeugdreclassering met het uitgangspunt van een schuldstrafrecht.

Dit wordt anders wanneer ouders niet slechts worden betrokken om inzicht te geven in de manier waarop de uitvoering van jeugdreclassering het best kan worden vormgegeven, maar zij zelf object worden van de begeleiding en controle van de jeugdreclassering. Als de hulpverlening in het kader van jeugdreclassering zich op ouders gaat richten en bijvoorbeeld interventies worden ingezet waarbij zij worden betrokken, kan dit in het gedrang komen met het uitgangspunt van de individuele schuld. Het

⁹⁰ Zie voor een overzicht Busschers, *Journal of Social Work* 2018, p. 3; Busschers & Boendermaker 2019, par. 5.

⁹¹ Bijvoorbeeld art. 488ab, 488b en 504 Sv.

⁹² Art. 496 en 496a Sv.

jeugdstrafrecht draait als individueel schuldstrafrecht om de jeugdige verdachte of veroordeelde; alleen de jeugdige is het onderwerp van strafrechtelijke interventie. Wordt jeugdreclassering bijvoorbeeld opgelegd in het kader van een voorwaardelijke veroordeling, dan richten de opgelegde voorwaarden zich immers uitsluitend op de jeugdige veroordeelde.⁹³

Daarnaast kan vergaande betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering het proportionaliteitsbeginsel aantasten. Richt jeugdreclassering zich zodanig op het gezin van de jeugdige dat sprake is van een behandeling die zich nauwelijks onderscheidt van civielrechtelijke kinderbeschermingsmaatregelen, dan is het moeilijk controleerbaar of enige proportionaliteit bestaat tussen het gepleegde feit en de strafrechtelijke afdoening.⁹⁴ De beschermingsgedachte, die lange tijd het uitgangspunt vormde van het Nederlandse jeugdstrafrecht en die ervoor zorgde dat strafrechtelijke en civielrechtelijke interventies nauwelijks verschilden, is illustrerend voor de relativisering van het proportionaliteitsbeginsel die dan ontstaat. De grondslagen van het jeugdstrafrecht zoals we deze nu kennen, zorgen er echter voor dat strafrechtelijke reacties worden begrensd, ook al wordt speciale preventie beoogd. Het strafrecht is er niet om opvoedkundige problemen op te lossen.⁹⁵ De betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering is zodoende toelaatbaar zolang het verband met het strafbare feit en de proportionaliteit worden bewaakt.⁹⁶

2.5. Conclusie

In dit hoofdstuk stond de verhouding tussen de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering en de grondslagen van het jeugdstrafrecht centraal. Aan de hand van de ontwikkeling van het jeugdstrafrecht is duidelijk geworden op welke grondslagen het jeugdstrafrecht in Nederland berust: het jeugdstrafrecht wordt beschouwd als een schuldstrafrecht met als voornaamste strafdoel speciale preventie. Met name wat dit strafdoel betreft, kan het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in overeenstemming worden geacht met de grondslagen van het jeugdstrafrecht. De

⁹³ Zie art. 77z Sr.

⁹⁴ Mijnares 1999, p. 17.

⁹⁵ Van Breukelen-van Aarnhem, *Strafblad* 2005, p. 320.

⁹⁶ Mijnares 1999, p. 30-31.

betrokkenheid van ouders kan echter conflicteren met de kwalificatie van het Nederlandse jeugdstrafrecht als individueel schuldstrafrecht wanneer de begeleiding en controle van de jeugdreclasserder zich niet alleen op de jeugdige, maar ook op ouders richt. Al met al kan worden geconcludeerd dat het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering tot bepaalde hoogte in overeenstemming is de met de grondslagen van het jeugdstrafrecht, maar dat het hiermee ook op gespannen voet kan staan.

Hoofdstuk 3 - Het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering en de doelstellingen van de Jeugdwet

3.1. Inleiding

Zoals uit het voorgaande hoofdstuk bleek, kan het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering op gespannen voet staan met de kwalificatie van het Nederlandse jeugdstrafrecht als individueel schuldstrafrecht. De betrokkenheid van ouders kan daarom slechts tot op zekere hoogte in overeenstemming worden geacht met de grondslagen van het jeugdstrafrecht. De grondslagen van het jeugdstrafrecht zijn echter niet de enige criteria in het licht waarvan de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering moet worden gezien. Hoewel jeugdreclassering in een strafrechtelijk kader wordt opgelegd,⁹⁷ is de uitvoering namelijk voor een belangrijk deel geregeld in de Jeugdwet en het bijbehorende Besluit Jeugdwet. De Jeugdwet regelt de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. De Jeugdwet is op 1 januari 2015 in de plaats gekomen van de Wet op de jeugdzorg als reactie op belangrijke tekortkomingen in het toen geldende jeugdstelsel.⁹⁸ Waar voorheen de verantwoordelijkheid voor het jeugdstelsel was verspreid over onder meer het Rijk, provincies en gemeenten, zijn deze laatste in 2015 bestuurlijk en financieel verantwoordelijk geworden voor alle vormen van hulp aan jeugdigen en gezinnen. Deze verantwoordelijkheid omvat ook het zogenoemde gedwongen kader: de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.⁹⁹ Zoals in hoofdstuk 1 aan de orde kwam, is het uiteindelijke doel van de Jeugdwet het versterken van de eigen kracht van de jeugdige en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving. De Jeugdwet lijkt zodoende betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering te verlangen. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de doelstellingen van de Jeugdwet en wordt onderzocht hoe het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering zich tot deze doelstellingen verhoudt. In dit hoofdstuk staat daarom de

⁹⁷ Art. 77z lid 3 sub b jo. 77aa Sr, 493 lid 1 Sv jo. 27 lid 1 onder 1 BTJ, 77f lid 1 sub a Sr, 77w lid 10 Sr en 77ta lid 1 sub b Sr.

⁹⁸ *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, 3, p. 2 en 11-12 (MvT).

⁹⁹ Art. 2.4 lid 2 Jw.

volgende vraag centraal: in hoeverre is het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in overeenstemming met de doelstellingen van de Jeugdwet?

3.2. De doelstellingen van de Jeugdwet

Om het uiteindelijke doel van de Jeugdwet – het versterken van de eigen kracht van de jeugdige en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving – te bereiken, zet de Jeugdwet in op het eenvoudiger, efficiënter en effectiever maken van het jeugdstelsel. De Jeugdwet beoogt daarom een omslag te bewerkstelligen in de ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en gezinnen naar preventie en het uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden van jeugdigen en ouders, daar waar mogelijk met de inzet van het sociale netwerk.¹⁰⁰ De termen demedicalisering, ontzorging en normalisering vormen bij deze omslag belangrijke uitgangspunten. Volgens de wetgever werden in de periode voorafgaand aan de invoering van de Jeugdwet namelijk steeds meer problemen het ‘medische circuit ingetrokken’, terwijl deze voorheen in het sociale netwerk werden opgelost. Afwijkend gedrag werd minder normaal gevonden en eerder medisch gekwalificeerd. Als voorbeeld hiervan kan worden gedacht aan het, soms ten onrechte, bestempelen van druk gedrag van jeugdigen als ADHD of het als dyslexie aanmerken van langzaam kunnen lezen of schrijven. De Jeugdwet beoogt deze tendens van medicalisering te keren door oplossingen in eerste instantie in het sociale netwerk van gezinnen te zoeken, waarbij eventueel ondersteuning van lokale voorzieningen kan worden geboden.¹⁰¹ Door in te zetten op demedicalisering, preventie en het eerder bieden van de juiste hulp op maat, verwacht de wetgever dat wordt voorkomen dat jeugdigen en ouders later duurdere, gespecialiseerdere vormen van hulp nodig hebben, zoals gedwongen hulp in het strafrechtelijke kader.¹⁰²

Hulp aan gezinnen moet sinds de invoering van de Jeugdwet integraal worden geboden volgens het principe ‘één gezin, één plan, één regisseur’, voorkomen moet worden dat hulpverleners langs elkaar heen werken.¹⁰³ Als bij ouders en jeugdigen sprake is van verschillende problemen, zoals opgroei- en opvoedproblemen, problemen met

¹⁰⁰ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 2 en 16 (MvT).*

¹⁰¹ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 2 en 6 (MvT); Kamerstukken II 2013/14, 33684, 10, p. 4-5.*

¹⁰² *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 2 en 16 (MvT).*

¹⁰³ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 2 en 4 (MvT).*

huisvesting of gezondheidsproblematiek, moeten jeugdhulp,¹⁰⁴ jeugdreclassering en kinderbeschermingsmaatregelen zoveel mogelijk in samenhang met andere hulp worden verleend. De behoeften van jeugdigen en ouders vormen hierbij het vertrekpunt, waarbij naar de totale situatie van jeugdigen en gezinnen dient te worden gekeken.¹⁰⁵ De decentralisatie van het jeugdstelsel dient als financiële prikkel voor gemeenten om de omslag naar preventie en integrale hulp te verwezenlijken en het jeugdstelsel eenvoudiger en doelmatiger te maken.¹⁰⁶

Volgens de filosofie van de Jeugdwet dient zodoende de eigen sociale kring van jeugdigen te worden aangesproken voordat een beroep wordt gedaan op de overheid. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij ouders en de jeugdige zelf ligt. De overheid dient zorgtaken niet te snel over te nemen.¹⁰⁷ De zelfredzaamheid van burgers en sociale netwerken dienen volgens de wetgever maximaal te worden gefaciliteerd en gestimuleerd. Alleen als ouders of het ondersteunende netwerk hun rol niet vervullen is er een taak weggelegd voor de overheid. Deze taak vloeit mede voort uit het IVRK.¹⁰⁸ Ook in het IVRK is het uitgangspunt opgenomen dat ouders de eerste verantwoordelijkheid hebben voor de opvoeding en ontwikkeling van de jeugdige.¹⁰⁹ Op de overheid rust de verplichting ouders te ondersteunen bij deze verantwoordelijkheid.¹¹⁰ De overheid moet daarnaast het recht van de jeugdige op de best mogelijke gezondheid en gezondheidszorg waarborgen en dient, rekening houdend met de rechten en plichten van ouders, de jeugdige te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor het welzijn van de jeugdige.¹¹¹ In de Jeugdwet is daarom opgenomen dat gemeenten slechts verplicht zijn om voorzieningen op het gebied van jeugdhulp te treffen indien jeugdigen en ouders er niet op eigen kracht uitkomen. Deze jeugdhulpplicht is in de plaats gekomen van een recht op zorg, zoals dit voor de invoering van de Jeugdwet gold.¹¹² Biedt de overheid (jeugd)hulp aan een gezin,

¹⁰⁴ 'Jeugdhulp' is een centraal begrip in de Jeugdwet; zie voor een omschrijving art. 1.1 Jw. De uitvoering van jeugdreclassering valt niet onder het begrip jeugdhulp, maar tijdens jeugdreclassering kan wel jeugdhulp worden ingezet (zie par. 3.3.).

¹⁰⁵ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 19, 21 en 31 (MvT).*

¹⁰⁶ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 2-3 (MvT).*

¹⁰⁷ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 128 (MvT); zie art. 1:247 BW.*

¹⁰⁸ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 1-2 en 6-7 (MvT).*

¹⁰⁹ Art. 18 lid 1 IVRK; zie ook art. 5 IVRK.

¹¹⁰ Art. 18 lid 2 IVRK; Bruning, *NTM/NJCM-Bulletin* 2005, p. 737.

¹¹¹ Art. 24 lid 1 en art. 3 lid 2 IVRK; Friele e.a. 2018, p. 41.

¹¹² Art. 2.3 lid 1 Jw; *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 8 (MvT).*

dan dient deze hulp primair gericht te zijn op het herstellen en versterken van de eigen kracht van het gezin, zodat overheidsbemoedening in de toekomst niet meer nodig is. Overheidsbemoedening mag volgens de wetgever niet leiden tot zorgafhankelijkheid, maar dient zichzelf overbodig te maken.¹¹³ Dit betekent dat bij het bieden van hulp aansluiting moet worden gezocht bij de mogelijkheden van jeugdigen en ouders en dat hun betrokkenheid centraal moet staan; er moet niet over ouders en jeugdigen worden gesproken, maar met hen.¹¹⁴

3.3. De uitvoering van jeugdreclassering

Gezien het verplichtende karakter van jeugdreclassering – jeugdreclassering wordt immers in principe door de rechter opgelegd – lijkt dit een domein te zijn waarin de rol van gemeenten beperkt is.¹¹⁵ Toch is jeugdreclassering door de invoering van de Jeugdwet onder de verantwoordelijkheid van gemeenten voor het jeugdstelsel gebracht als een bijzondere taak.¹¹⁶ Door het vrijwillige kader en het gedwongen kader op deze manier te verbinden kan integraal beleid worden ontwikkeld. Ook wordt, volgens de wetgever, de samenhang en continuïteit in de hulpverlening bewaakt, waardoor bijvoorbeeld de mogelijkheid ontstaat om eerder en beter te kunnen afschalen naar vrijwillige hulp. Bovendien ontstaat door deze opzet een (financiële) prikkel voor gemeenten om te investeren in preventie en vroegtijdige hulp, zodat een beroep op dure specialistische (gedwongen) hulp uitblijft.¹¹⁷

Aangezien in het gedwongen kader, bij de uitvoering van jeugdreclassering, wordt ingegrepen in het familie- en gezinsleven en het hier gaat om de meest kwetsbare jeugdigen, rusten op de overheid extra verplichtingen.¹¹⁸ Het overheidsingrijpen dient met waarborgen omkleed te zijn, zoals proportionaliteit, subsidiariteit, rechtsgelijkheid,

¹¹³ *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, 3, p. 33 en 136 (MvT).

¹¹⁴ *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, 3, p. 41 (MvT).

¹¹⁵ Zie art. 77z lid 3 sub b jo. 77aa Sr, 493 lid 1 Sv jo. 27 lid 1 onder 1 BTJ, 77f lid 1 sub a Sr, 77w lid 10 Sr en 77ta lid 1 sub b Sr. Vrijwillige vormen van jeugdreclassering worden, zoals eerder aangegeven, in deze scriptie buiten beschouwing gelaten (zie hoofdstuk 1).

¹¹⁶ Ook kindbeschermsmaatregelen vormen een bijzondere taak, deze worden immers ook gedwongen opgelegd; art. 1:255 en 1:266 BW. Wat in deze paragraaf wordt opgemerkt over het gedwongen kader en jeugdreclassering geldt (grotendeels) ook voor kindbeschermsmaatregelen, gezien het doel van dit hoofdstuk worden kindbeschermsmaatregelen echter buiten beschouwing gelaten.

¹¹⁷ *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, 3, p. 33-34 en 106 (MvT); Friele e.a. 2018, p. 554-555.

¹¹⁸ Zie art. 8 EVRM en 16 IVRK.

rechtszekerheid en uniformiteit. Jeugdigen die met het gedwongen kader te maken hebben, mogen niet benadeeld worden door gemeentelijke verschillen.¹¹⁹ Om de kwaliteit van de uitvoering van het gedwongen kader te behouden en te verbeteren is in de Jeugdwet daarom opgenomen dat jeugdreclassering uitsluitend mag worden uitgevoerd door instellingen die van overheidswege hiertoe zijn gecertificeerd.¹²⁰ De feitelijke uitvoering van jeugdreclassering ligt dan ook in handen van gecertificeerde instellingen die door gemeenten worden gecontracteerd.¹²¹ De Bureaus Jeugdzorg, die voor de invoering van de Jeugdwet met de uitvoering van jeugdreclassering waren belast, zijn opgehouden te bestaan.¹²²

In de context van de uitvoering van jeugdreclassering omvat de verantwoordelijkheid van gemeenten de verplichting om te voorzien in een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van gecertificeerde instellingen.¹²³ Daarnaast dient de gemeente de jeugdhulp in te zetten die deze instellingen nodig achten bij de uitvoering van jeugdreclassering.¹²⁴ Met het oog op een zo efficiënt mogelijke inrichting van het jeugdstelsel is in de Jeugdwet namelijk bepaald dat gecertificeerde instellingen zelf bepalen of, en zo ja, welke jeugdhulp nodig is. Gecertificeerde instellingen dienen hierover weliswaar met de gemeente te overleggen, maar het is niet vereist dat per individueel geval overeenstemming wordt bereikt.¹²⁵ Ten slotte dient de gemeente er zorg voor te dragen dat bij de uitvoering van jeugdreclassering redelijkerwijs rekening wordt gehouden met de behoeften en persoonskenmerken, de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders.¹²⁶

De gecertificeerde instelling zelf dient bij de uitvoering van jeugdreclassering verantwoorde hulp te verlenen, afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of zijn ouders.¹²⁷ Hiervoor is in ieder geval vereist dat gecertificeerde instellingen werken op basis van een plan van aanpak voor de uitvoering van jeugdreclassering waarover is

¹¹⁹ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 33-34 (MvT)*; Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016, p. 764; Friele e.a. 2018, p. 43; De Boer & Bruning, *FJR 2018/46*, p. 214.

¹²⁰ Art. 3.2 lid 1 Jw; *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 44 (MvT)*.

¹²¹ Zie hoofdstuk 1.

¹²² Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016, p. 353.

¹²³ Art. 2.4 lid 2 sub a Jw.

¹²⁴ Art. 2.4 lid 2 sub b Jw.

¹²⁵ Art. 3.5 Jw; Van Beuningen & Kok, *FJR 2014/60*, par. 6; *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 160 (MvT)*.

¹²⁶ Art. 2.4 lid 3 Jw; Adviesbureau Van Montfoort 2005 p. 44-45.

¹²⁷ Art. 4.1.1 lid 1 Jw; *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 161 (MvT)*.

overlegd met de jeugdige en zijn ouders.¹²⁸ Deze zeggenschap van jeugdigen en ouders over het plan van aanpak draagt bij aan het uiteindelijke doel van de Jeugdwet, aangezien op deze manier kan worden aangesloten bij het probleemoplossend vermogen van het gezin.¹²⁹ De gecertificeerde instelling moet dan ook binnen vijf werkdagen nadat het weet dat het met de uitvoering van jeugdreclassering is belast, contact leggen met de jeugdige en zijn ouders.¹³⁰ Ook bij het opstellen van het plan van aanpak spelen de religie en de culturele achtergrond van de jeugdige en ouders een belangrijke rol.¹³¹

De doelstellingen van de Jeugdwet, zoals uiteengezet in paragraaf 3.2., worden wat betreft de uitvoering van jeugdreclassering geconcretiseerd in wat de wetgever het ‘uitgangspuntenartikel’ van de Jeugdwet noemt. Artikel 2.1 Jeugdwet zet een aantal belangrijke uitgangspunten van het nieuwe jeugdstelsel op een rij en vormt hiermee de leidraad voor de interpretatie van de wet. Hoewel dit artikel in de Jeugdwet is opgenomen in het hoofdstuk waarin de verantwoordelijkheden van gemeenten staan beschreven, ziet artikel 2.1 niet alleen op het gemeentelijk beleid inzake jeugdreclassering, maar ook op de daadwerkelijke uitvoering door de gecertificeerde instelling.¹³²

3.3.1. Artikel 2.1 Jeugdwet

Artikel 2.1 Jeugdwet bepaalt, voor zover in de context van dit hoofdstuk van belang, dat de uitvoering van jeugdreclassering is gericht op:

- a) het voorkomen en de vroege signalering van opgroei- en opvoedingsproblemen en vroege interventie;
- b) het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen;
- c) het bevorderen van de opvoedvaardigheden van ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van hun kinderen;

¹²⁸ Art. 4.1.3 lid 2 Jw.

¹²⁹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33684, 10, p. 79.

¹³⁰ Art. 4.2.3 Besluit Jeugdwet.

¹³¹ Adviesbureau Van Montfoort 2005 p. 111.

¹³² *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, 3, p. 128 en 137 (MvT).

- d) het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en hun sociale omgeving, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;
- e) het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit, en
- f) integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek.

Deze uitgangspunten zijn een vertaling van de filosofie van de Jeugdwet, waarin de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen primair bij ouders en jeugdigen zelf ligt. Ouders moeten zelf de regie nemen en houden over de opvoeding van hun kinderen.¹³³ Desalniettemin lijken de uitgangspunten uit artikel 2.1 Jeugdwet tegenstrijdig te zijn aan enkele grondslagen van het jeugdstrafrecht en de conclusies die zijn getrokken in het voorgaande hoofdstuk. In het licht van deze conclusies is het opvallend dat de uitvoering van jeugdreclassering zich volgens de Jeugdwet moet richten op het versterken van het opvoedkundig klimaat in gezinnen en het bevorderen van de opvoedkwaliteiten van ouders. Bij de invoering van de Jeugdwet heeft de wetgever aangegeven dat een gunstig opvoedklimaat, een goede opvoeding en versterking van de opvoedkwaliteiten van ouders van essentieel belang zijn voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen. Als ouders, al dan niet tijdelijk, onvoldoende opvoedcapaciteiten hebben om met de opgroei problemen van hun kinderen om te gaan, moet overheidsbemoediging erop gericht zijn om 'ouders die tools in handen te geven waardoor zij dit wel (weer) kunnen'.¹³⁴ In hoofdstuk 2 is echter geconcludeerd dat alleen de jeugdige het onderwerp kan zijn van strafrechtelijke interventie en dat het jeugdstrafrecht, en zodoende ook jeugdreclassering, er niet op is gericht om opvoedkundige problemen op te lossen.

In de Jeugdwet wordt echter van de gedachte uitgegaan dat bij de doelgroep van de jeugdreclassering sprake is van een cumulatie van risicofactoren bij de jeugdige zelf en/of zijn opvoedingssituatie, dat delictgedrag een uitingsvorm is van een onderliggende bedreiging van de normale ontwikkeling van de jeugdige en dat er doorgaans sprake is van onvermogen van de jeugdige zelf, zijn ouders en de opvoedingsomgeving om deze

¹³³ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 128 (MvT).*

¹³⁴ *Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 129 (MvT).*

bedreiging af te wenden. Om deze reden wordt het bij de uitvoering van de jeugdreclassering noodzakelijk geacht om het gezinssysteem en het bredere netwerk van de jeugdige te betrekken en dient de jeugdreclassering zich te richten op het inschakelen, herstellen en versterken van de mogelijkheden van jeugdigen en ouders.¹³⁵ Jeugdigen en ouders moeten, overeenkomstig de filosofie van de Jeugdwet, uiteindelijk zelfstandig weer verder kunnen. De wetgever heeft daarom nadrukkelijk aangegeven dat ook bij de uitvoering van jeugdreclassering het doel is om de eigen kracht en het probleemoplossend vermogen van jeugdigen, zijn gezin en de verdere sociale omgeving te versterken. De jeugdige bevindt zich tijdens de uitvoering van jeugdreclassering immers in zijn eigen sociale context en een gedragsverandering moet, volgens de wetgever, in beginsel dan ook in deze omgeving worden gerealiseerd.¹³⁶ De uitgangspunten uit artikel 2.1 Jeugdwet laten zodoende zien dat het gegeven dat jeugdreclassering enerzijds strafrechtelijk van aard is, terwijl anderzijds de uitvoering is geregeld in de Jeugdwet, knelpunten oplevert.¹³⁷

3.4. De betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering

Terwijl jeugdreclassering strafrechtelijk, en dus individueel, van aard is, blijkt uit het voorgaande dat de uitvoering van jeugdreclassering wordt geregeld in een wet waarin de hulp en zorg aan jeugdigen én ouders een centrale positie inneemt. Waar van oorsprong jeugdreclassering zich, vanwege het karakter van het jeugdstrafrecht als individueel schuldstrafrecht, op de jeugdige richt, is met de invoering van de Jeugdwet een grotere focus op het gezin ontstaan.¹³⁸ Deze focus op het gezin van de jeugdige kan worden verklaard in het licht van het uiteindelijke doel van de Jeugdwet: het versterken van de eigen kracht van de jeugdige en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving. De jeugdreclasserder dient daarom op grond van de Jeugdwet te werken aan het vergroten van zelfregie van de jeugdige en zijn ouders.¹³⁹

¹³⁵ *Kamerstukken II 2012/13*, 33684, 3, p. 39 (MvT).

¹³⁶ *Kamerstukken II 2012/13*, 33684, 3, p. 129 (MvT); *Kamerstukken II 2013/14*, 33684, 10, p. 63-64.

¹³⁷ Ook Bruning constateert knelpunten in de verhouding tussen het jeugdstrafrecht en de Jeugdwet; Bruning 2016, p. 9 en 11; zie echter ook Friele e.a. 2018, p. 45, 393 en 555.

¹³⁸ Nederlands Jeugdinstuut, *Jeugdreclassering en de nieuwe jeugdbescherming*, nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Jeugdreclassering/Jeugdreclassering-en-de-nieuwe-jeugdbescherming.

¹³⁹ Menger, Krechtig & De Vos 2016, p. 53.

Jeugdreclasserders moeten er sinds de invoering van de Jeugdwet rekening mee houden dat jeugdigen en ouders meer verantwoordelijkheden toebedeeld hebben gekregen voor hun eigen welzijn. Bij de uitvoering van jeugdreclassering moeten zij zich dan ook minder richten op het zorgen voor de jeugdige, maar meer op ‘zorgen dat de zorg wordt geboden’, door het sociale netwerk van de jeugdige te activeren.¹⁴⁰ Het accent ligt niet op het oplossen van de problemen van de jeugdige, maar op het versterken van het vermogen van de jeugdige en zijn ouders om de probleemsituatie het hoofd te bieden. De Jeugdwet vraagt om een fundamentele verandering van de manier waarop jeugdreclasserders tegen de uitvoering van jeugdreclassering aankijken; ouders blijven primair verantwoordelijk en moeten de regie behouden of herkrijgen.¹⁴¹

Betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering kan, gezien vanuit de Jeugdwet en de doelstellingen van deze wet, dan ook als onmisbaar worden beschouwd. In de Jeugdwet is deze betrokkenheid op enkele punten zelfs wettelijk voorgeschreven, zoals de opdracht voor de jeugdreclasserder om contact op te nemen met zowel de jeugdige als zijn ouders en de verplichting om ouders te betrekken bij het opstellen van het plan van aanpak. Ook artikel 2.1 Jeugdwet vergt een verstrekkende betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering: de hulp die in dit kader wordt geboden, dient zich ook op ouders te richten, onder meer door het versterken van het opvoedkundige klimaat en het bevorderen van de opvoedvaardigheden van ouders.

3.4. Conclusie

Anders dan wat we in hoofdstuk 2 bij de grondslagen van het jeugdstrafrecht zagen, kan het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering zodoende geheel in overeenstemming worden geacht met de doelstellingen van de Jeugdwet; de Jeugdwet schrijft deze betrokkenheid zelfs voor. Waar de wetgever in het jeugdstrafrecht uitgaat van individuele schuld en dit meebrengt dat alleen de jeugdige het onderwerp is van strafrechtelijk interventie, wordt in de Jeugdwet bij de uitvoering van jeugdreclassering ingezet op het versterken van de eigen kracht van gezinnen, onder meer door de opvoedvaardigheden van ouders te versterken. Deze tegenstrijdigheid in de opvattingen

¹⁴⁰ Menger, Krechtig & De Vos 2016, p. 55.

¹⁴¹ Friele e.a. 2018, p. 17; Menger, Krechtig & De Vos 2016, p. 55.

van de wetgever omtrent de uitvoering van jeugdreclassering leidt ofwel tot de vraag of jeugdreclassering als strafrechtelijke maatregel thuishoort in de Jeugdwet, ofwel tot de conclusie dat, in tegenstelling tot wat de wetgever in 1995 bij de herziening van het jeugdstrafrecht voor ogen stond, een vermenging van het jeugdstrafrecht en het bieden van hulp bij de opvoeding niet langer wordt vermeden. Dit laatste brengt ook mee dat het jeugdstrafrecht dichterbij het jeugdbeschermingsrecht ligt dan in 1995 werd beoogd en dat een strikte scheiding van deze rechtsgebieden niet meer houdbaar is.¹⁴² Wat betreft de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering kan in ieder geval worden geconcludeerd dat deze betrokkenheid zich op een tegengestelde manier verhoudt tot de individuele schuld als grondslag van het jeugdstrafrecht enerzijds en de doelstellingen van de Jeugdwet anderzijds.

¹⁴² Zie par. 2.2.2.

Hoofdstuk 4 - Gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering: een blik over de grens

4.1. Inleiding

Ondanks dat de doelstellingen van de Jeugdwet betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering verlangen, kent het Nederlandse jeugdstraf(proces)recht geen wettelijke basis op grond waarvan ouders verplicht zijn mee te werken aan de uitvoering van jeugdreclassering en de hulpverlening die hun mogelijk in dit kader wordt geboden. Ouders nemen weliswaar tijdens het strafproces op diverse momenten een belangrijke positie in, maar het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering bevatten, vanwege het karakter van het jeugdstrafrecht als individueel schuldstrafrecht, geen bepalingen die het mogelijk maken ouders een rol op te leggen bij de tenuitvoerlegging van de sanctie van de jeugdige.¹⁴³ In andere landen zijn hiertoe wel wettelijke mogelijkheden voorhanden. Een aantal van deze buitenlandse mogelijkheden wordt in dit hoofdstuk onderzocht, namelijk de Engelse en Welshe en de Zwitserse. Voor Zwitserland is gekozen omdat het Zwitserse jeugdstrafrecht, net als het Nederlandse, wordt gekenmerkt door een combinatie van straf en bescherming.¹⁴⁴ Ook in Zwitserland wordt (her)opvoeding beschouwd als een belangrijk doel van strafrechtelijk ingrijpen bij jeugdigen.¹⁴⁵ Het Zwitserse en Nederlandse jeugdstrafrecht zijn daarom in de kern vergelijkbaar.¹⁴⁶ Engeland en Wales worden onderzocht, aangezien deze landen worden beschouwd als pioniers op het gebied van het afdwingbaar betrekken van ouders bij de reactie op strafbaar gedrag van jeugdigen. Deze landen zijn daarom met belangstelling gevolgd vanuit de Nederlandse politiek. De politieke reacties komen tevens in dit hoofdstuk aan de orde. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een beschrijving van manieren waarop de buitenlandse mogelijkheden eventueel kunnen worden ingebed in de Nederlandse wettelijke context betreffende de uitvoering van jeugdreclassering.

¹⁴³ De Jonge, *FJR* 1999, p. 224.

¹⁴⁴ Zie par. 2.3.

¹⁴⁵ Rap & Weijers 2017, p. 454.

¹⁴⁶ Zie Asser/Vranken *Algemeen deel***** 2014/18.

4.2. De mogelijkheden in het buitenland

Voordat de wettelijke mogelijkheden worden geschetst die Engeland, Wales en Zwitserland bieden om ouders gedwongen te betrekken bij de reactie op strafbaar gedrag van jeugdigen, dient te worden opgemerkt dat in dit hoofdstuk niet wordt beoogd een diepgaande rechtsvergelijking tussen de jeugdstrafrechtsstelsels van de verschillende landen te verrichten. Het doel van dit hoofdstuk is om een aantal buitenlandse mogelijkheden te presenteren en daarmee te illustreren hoe gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering eventueel vorm kan krijgen. De buitenlandse mogelijkheden kunnen hierdoor mogelijk als inspiratie dienen of als aanknopingspunten om te reflecteren op de keuzes van de Nederlandse wetgever.¹⁴⁷

4.2.1. Engeland en Wales

Als uitkomst van een jeugdstrafzaak kunnen in Engeland en Wales ouders tot bepaalde inspanningen worden verplicht. Sinds 1 juni 2000 kunnen rechters aan de veroordeling van een jeugdige zogenoemde ‘parenting orders’ koppelen. Door deze opvoedingsbevelen geeft de rechter aan ouders, of aan een van hen,¹⁴⁸ bepaalde aanwijzingen betreffende de opvoeding van de jeugdige. Een parenting order kan uit twee elementen bestaan. Als standaard element dienen ouders een advies- of begeleidingsprogramma bij te wonen. Deze programma’s hebben als doel ouders te helpen met het criminele gedrag van hun kind en worden daarom afgestemd op de individuele behoeften van de jeugdige en zijn ouders. Een (jeugd)reclasseerder of een ander daartoe aangewezen persoon zoekt, in overleg met de ouders, naar een passend programma en regelt dat zij het programma overeenkomstig hun verplichting volgen.¹⁴⁹

Het tweede element van de parenting order bestaat eruit dat de rechter aanvullende eisen aan ouders kan stellen waaraan zij zich maximaal een jaar dienen te houden. Deze aanvullende eisen zien op de specifieke factoren die tot het criminele gedrag van de jeugdige hebben geleid en worden opgelegd als de rechter dit wenselijk acht om recidive

¹⁴⁷ Zie Asser/Vranken *Algemeen deel***** 2014/156; Weijers & Imkamp, *FJR* 2009/7, par. 1.

¹⁴⁸ Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 5.

¹⁴⁹ Section 8 Crime and Disorder Act 1998 (CDA 1998); Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 4, 19 en 21.

te voorkomen.¹⁵⁰ De rechter kan bijvoorbeeld van ouders eisen dat zij ervoor zorgen dat de jeugdige naar school gaat, gedurende bepaalde tijdstippen thuis is, geen contact heeft met ‘foute vrienden’ of niet zonder begeleiding in bepaalde (openbare) ruimten komt.¹⁵¹ Op deze manier worden ouders verplicht controle uit te oefenen op het gedrag van hun kind.¹⁵² Daarnaast kan in de parenting order de eis worden opgenomen dat ouders verschijnen op afspraken met de (jeugd)reclasseerder, zodat het advies- of begeleidingsprogramma zorgvuldig kan worden voorbereid en de voortgang hiervan regelmatig kan worden besproken.¹⁵³

Een parenting order wordt opgelegd indien de rechter dit wenselijk acht om te voorkomen dat de jeugdige recidiveert.¹⁵⁴ Bij de beslissing of het opleggen van een parenting order wenselijk is, betreft de rechter alle omstandigheden van de zaak. Zo wordt het in het algemeen niet wenselijk geacht een parenting order op te leggen indien ouders op vrijwillige basis (willen) meewerken met de hulpverlening.¹⁵⁵ Bij jeugdigen onder de zestien jaar moet de rechter voordat hij een parenting order oplegt informatie inwinnen over de familieomstandigheden van de jeugdige en het te verwachte effect van de parenting order op deze omstandigheden. Deze informatie moet hij bij zijn overweging betrekken.¹⁵⁶ Als aan de vereisten van een parenting order is voldaan en de jeugdige is jonger dan zestien jaar, dan is de rechter verplicht een parenting order op te leggen.¹⁵⁷

De mogelijkheid om parenting orders op te leggen is in het Engelse en Welshe jeugdstrafrecht ingevoerd in het kader van een nieuwe aanpak van jeugdcriminaliteit, waarin meer nadruk is komen te liggen op preventie en aandacht voor het gezin.¹⁵⁸ Aan de parenting order ligt het uitgangspunt ten grondslag dat ouders een cruciale rol hebben in het voorkomen dat jeugdigen strafbare feiten plegen en dat onvoldoende ouderlijk

¹⁵⁰ Section 8, subsection (4)(a) en (7) CDA 1998; Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 4 en 20.

¹⁵¹ Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 20; Van Luijk, *FJR* 2008/69.

¹⁵² De Jonge, *FJR* 1999, p. 231.

¹⁵³ Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 20.

¹⁵⁴ Section 8, subsection (6)(b) CDA 1998.

¹⁵⁵ Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 15.

¹⁵⁶ Section 9, subsection (2)(b) CDA 1998.

¹⁵⁷ Section 9, subsection (1) CDA 1998; Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 15.

¹⁵⁸ El Hessaini 2013, p. 346.

toezicht sterk wordt geassocieerd met crimineel gedrag van jeugdigen.¹⁵⁹ Bij de invoering van de parenting order werd onderkend dat ouders niet direct verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor het criminele gedrag van hun kinderen, maar dat zij wel verantwoordelijk zijn voor het houden van toezicht en het bieden van zorg. Rechters moesten meer bevoegdheden krijgen om ouders effectiever te helpen en te ondersteunen om hun kinderen uit de problemen te houden.¹⁶⁰ Parenting orders zijn ingevoerd om bij te dragen aan het voornaamste doel van het jeugdstrafrecht in Engeland en Wales: het voorkomen van crimineel gedrag.¹⁶¹ Parenting orders moeten daarom worden gezien als ondersteunde interventies, niet als strafmaatregelen tegen ouders. Ouders worden, zo is de gedachte, door de parenting order in staat gesteld hun ouderlijke verantwoordelijkheid te versterken en hun opvoedingsvaardigheden te ontwikkelen om recidive te voorkomen.¹⁶² Bij het opleggen van een parenting order draait het om ‘helping parents help their children’.¹⁶³

Hoewel een parenting order in een strafrechtelijk kader wordt opgelegd, wordt deze, gezien de preventieve doelstelling en het niet-bestrafende karakter, gekwalificeerd als een civiele maatregel.¹⁶⁴ Een parenting order kan daarom ook, als zelfstandige maatregel, worden opgelegd zonder dat er sprake hoeft te zijn van een strafrechtelijke veroordeling van de jeugdige.¹⁶⁵ De parenting order doet denken aan de strafrechtelijke ondertoezichtstelling, die het de Nederlandse kinderrechtster tot 1995 mogelijk maakte een van oorsprong civielrechtelijke maatregel op te leggen in een strafzaak tegen de jeugdige.¹⁶⁶ Dat de parenting order een civiele maatregel is, neemt echter niet weg dat ouders zich schuldig maken aan een strafbaar feit indien ze de oplegde verplichtingen zonder ‘reasonable excuse’ niet (voldoende) nakomen.¹⁶⁷ Kenmerkend voor de aanpak in Engeland en Wales is zodoende dat ouders naar aanleiding van crimineel gedrag van hun

¹⁵⁹ Home Office 1997; Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 2 (zie ook par. 2.4.).

¹⁶⁰ Home Office 1997, par. 4.6 en 4.11.

¹⁶¹ Zie expliciet section 37 CDA 1998; Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 4.

¹⁶² Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 4; Home Office 1997.

¹⁶³ Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 3.

¹⁶⁴ Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007, p. 4; El Hessaini 2013, p. 348.

¹⁶⁵ Van Luijk, *FJR* 2008/69, par. 3.1.

¹⁶⁶ Zie hoofdstuk 2.

¹⁶⁷ Section 9, subsection (7) CDA 1998; De Jonge, *FJR* 1999, p. 231.

kinderen ergens toe worden verplicht en dat ze strafrechtelijk kunnen worden vervolgd indien ze deze verplichting niet nakomen. Door deze constructie worden ouders indirect strafrechtelijk ter verantwoording geroepen voor strafbaar gedrag van hun kind.¹⁶⁸

4.2.2. Zwitserland

Het Zwitserse sanctiepakket voor jeugdigen kent niet alleen sancties die zien op de jeugdige, maar ook sancties die zich richten op ouders. Het Zwitserse jeugdstrafrecht wordt gekenmerkt door een pedagogische grondslag.¹⁶⁹ In de Zwitserse wet is expliciet opgenomen dat voor de toepassing van het jeugdstrafrecht de bescherming en de opvoeding van de jeugdige leidend zijn en dat de familierelaties van de jeugdige en de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid speciale aandacht dienen te krijgen.¹⁷⁰ De persoonlijke omstandigheden van de jeugdige, met name met betrekking tot zijn familie en opvoeding, worden daarom van grote betekenis geacht voor de afdoening van de jeugdstrafzaak.¹⁷¹

Net als Nederland maakt Zwitserland in het jeugdsanctierecht onderscheid tussen straffen en maatregelen, maatregelen hebben in Zwitserland voorrang boven straffen.¹⁷² Deze voorrang houdt in dat van het opleggen van een straf wordt afgezien als de straf in de weg staat aan het bereiken van het doel van een (eerder) opgelegde maatregel.¹⁷³ Maatregelen worden opgelegd indien de jeugdige opvoedkundige begeleiding of therapeutische behandeling nodig heeft, onafhankelijk van de vraag of de jeugdige verwijtbaar heeft gehandeld.¹⁷⁴ Het opleggen van een maatregel kan immers ook nodig zijn bij een gebrek aan verwijtbaarheid en aangezien maatregelen geen bestraffend karakter hebben, wordt het opleggen van een maatregel in deze gevallen mogelijk geacht.¹⁷⁵ Indien in de voorbereidende fase van het jeugdstrafproces de noodzakelijkheid van een maatregel blijkt, kan al in deze fase een maatregel worden opgelegd uit

¹⁶⁸ Weijers, *NJB* 2009/502.

¹⁶⁹ Rap, *FJR* 2013/4; Weidkuhn 2009, p. 88-89.

¹⁷⁰ Art. 2 Jugendstrafgesetz (JStG).

¹⁷¹ Art. 9 lid 1 JStG; vergelijk art. 494 en 494a Sv.

¹⁷² Weidkuhn 2009, p. 93.

¹⁷³ Art. 21 lid 1 sub a JStG.

¹⁷⁴ Art. 10 lid 1 JStG.

¹⁷⁵ Weidkuhn 2009, p. 95.

voorzorg.¹⁷⁶ Opvallend is dat de duur van de Zwitserse maatregelen niet vooraf wordt bepaald.¹⁷⁷ De maatregelen worden opgeheven wanneer hun doel is bereikt of wanneer vaststaat dat ze geen effect hebben. Daarnaast eindigen de maatregelen in ieder geval als de jeugdige vijftientig jaar wordt.¹⁷⁸ Deze onbepaalde duur van maatregelen komt voort uit het uitgangspunt dat in het Zwitserse jeugdstrafrecht de beschermingsgedachte centraal staat.¹⁷⁹ De strafrechtelijke maatregelen worden in de Zwitserse jeugdstrafwet dan ook aangeduid met de term ‘beschermingsmaatregelen’.¹⁸⁰ Twee van deze Zwitserse beschermingsmaatregelen zijn vergelijkbaar met de Nederlandse jeugdreclassering,¹⁸¹ met het grote verschil dat de Zwitserse maatregelen zich grotendeels op ouders richten.

De beschermende maatregel met het minst verstrekkende karakter is de maatregel ‘toezicht’. Toezicht wordt opgelegd wanneer de verwachting bestaat dat ouders de noodzakelijke activiteiten verrichten om geschikte opvoedkundige begeleiding of therapeutische behandeling van de jeugdige te verzekeren. Als van ouders wordt verwacht dat ze deze daden verrichten, wordt een persoon of instantie aangewezen die hier toezicht op houdt. De toezichthoudende persoon of instantie kan ouders inzichten verschaffen en van informatie te voorzien. Daarnaast kunnen ouders wanneer toezicht wordt uitgesproken instructies opgelegd krijgen.¹⁸² Deze instructies zien bijvoorbeeld op de samenwerking met de persoon of instantie die het toezicht uitvoert. Toezicht als maatregel is zodoende bedoeld om ouders die bereid zijn mee te werken en die zelf tot het nodige in staat worden geacht te versterken en te ontlasten.¹⁸³

Als toezicht onvoldoende is en verstrekkendere begeleiding nodig is, wordt de maatregel ‘persoonlijke begeleiding’ opgelegd. Door deze maatregel worden ouders door een daartoe aangewezen persoon in hun opvoedingstaken ondersteund en wordt de jeugdige persoonlijk begeleid.¹⁸⁴ Persoonlijke begeleiding wordt opgelegd wanneer de noodzakelijke opvoedkundige maatregelen niet langer alleen aan de ouders overgelaten kunnen worden, maar hulp van buitenaf nodig is.¹⁸⁵ Degene die de persoonlijke

¹⁷⁶ Art. 5 JStG; Weidkuhn 2009, p. 94.

¹⁷⁷ Rap, *FJR* 2013/4, par. 2.3 en 4.1.

¹⁷⁸ Art. 19 lid 1 en 2 JStG.

¹⁷⁹ Rap, *FJR* 2013/4, par. 4.1.

¹⁸⁰ Weidkuhn 2009, p. 89.

¹⁸¹ Zie Rap, *FJR* 2013/4, par. 2.3.

¹⁸² Art. 12 JStG; Weidkuhn 2009, p. 96.

¹⁸³ Siegenthaler 2014, p. 3.

¹⁸⁴ Art. 13 lid 1 JStG.

¹⁸⁵ Weidkuhn 2009, p. 97.

begeleiding uitvoert, kan bepaalde bevoegdheden met betrekking tot de opvoeding, behandeling en ontwikkeling van de jeugdige toebedeeld krijgen, waardoor het gezag van ouders wordt beperkt.¹⁸⁶

Dankzij de maatregelen toezicht en persoonlijke begeleiding worden problemen die tot het criminele gedrag van de jeugdige hebben geleid, opgelost in de omgeving waarin zij zijn ontstaan.¹⁸⁷ Doordat deze maatregelen zich uitdrukkelijk tot de ouders van de jeugdige richten, hebben de strafrechtelijke maatregelen qua inhoud veel gemeen met de Zwitserse civielrechtelijke kindbeschermingsmaatregelen.¹⁸⁸ Deze verwevenheid tussen het jeugdstrafrecht en het civiele recht blijkt ook uit de mogelijkheid van de strafrechter om de civiele rechter te verzoeken een kindbeschermingsmaatregel op te leggen, te veranderen of in te trekken.¹⁸⁹ Ook op deze manier kunnen ouders worden betrokken bij de reactie op het strafbare gedrag van de jeugdige.

4.3. De reacties in de Nederlandse politiek

Met name de Engelse en Welshe mogelijkheid om ouders in een jeugdstrafzaak een parenting order op te leggen, heeft in de Nederlandse politiek belangstelling gewekt. Het Nederlandse kabinet werd naar aanleiding van de introductie van de parenting order gevraagd of soortgelijke mogelijkheden, waarbij ouders worden betrokken bij het straffen van jeugdigen en waarbij sprake is van verplichtende elementen in opvoedingsondersteuning, in Nederland inpasbaar zouden zijn als oplossing voor de jeugdcriminaliteit. Het kabinet gaf als reactie hierop dat invoering van strafrechtelijke instrumenten ten aanzien van ouders ‘vooralsnog’ niet aan de orde was. Het kabinet gaf de voorkeur aan het gebruik van de civiele aansprakelijkheid van ouders voor hun kinderen.¹⁹⁰ De parenting order werd daarnaast te zeer in strijd geacht met enkele belangrijke uitgangspunten van het Nederlandse rechtssysteem.¹⁹¹ Met welke belangrijke uitgangspunten de parenting order in strijd werd geacht, werd echter in het midden gelaten. Voor de ontwikkeling van de parenting order in Engeland en Wales was in

¹⁸⁶ Art. 13 lid 2 JStG.

¹⁸⁷ Siegenthaler 2014, p. 3.

¹⁸⁸ Rap, *FJR* 2013/4, par. 2.4; Weidkuhn 2009, p. 94, en 96-97.

¹⁸⁹ Art. 20 lid 1 JStG; Rap, *FJR* 2013/4, par. 2.4.

¹⁹⁰ *Kamerstukken II* 1997/98, 25600 VI, 10, p. 1 en 4; zie art. 6:169 jo. 6:164 BW.

¹⁹¹ *Kamerstukken II* 1999/2000, 26800 VI, 17, p. 1255.

Nederland overigens al eens gepleit voor het invoeren van niet-vrijblijvende cursussen voor ouders op het gebied van delinquent gedrag van jeugdigen. In een in opdracht van het Ministerie van Justitie geschreven rapport werd aangegeven dat opvoedingsondersteuning voor ouders van jeugdigen die crimineel gedrag vertonen ‘zeer noodzakelijk’ leek te zijn.¹⁹² De ideeën uit dit rapport zijn kritisch ontvangen.¹⁹³

De reactie van het Nederlandse kabinet op de parenting order werd bevestigd in de notitie ‘Niet-vrijblijvende vormen van opvoedingsondersteuning’. Het kabinet zag zich gesteld voor de vraag of tussen het vrijwillige aanbod en justitiële interventies via civiele kindbeschermingsmaatregelen een niet-vrijblijvend aanbod van opvoedingsondersteuning diende te worden gerealiseerd in het geval van strafrechtelijk relevant gedrag van jeugdigen. De vraag deed zich voor of ouders voldoende doordrongen konden worden geacht van het gedrag van hun kinderen en of zij over voldoende pedagogische mogelijkheden beschikten om deze verantwoordelijkheid waar te maken. Het kabinet zag op basis van de bestaande wet- en regelgeving, met name de bepalingen in het BW met betrekking tot de kindbeschermingsmaatregelen, voldoende mogelijkheden om de verantwoordelijkheid van ouders te stimuleren en ouders aan te spreken op hun opvoedkundige houding. Het werd onwenselijk geacht de verhouding tussen ouders en hun kinderen te criminaliseren.¹⁹⁴ Het kabinet achtte het onnodig ‘overspannen verwachtingen te scheppen ten aanzien van de inhoudelijke sturingsmogelijkheden van het strafrecht’.¹⁹⁵

Tot op heden zijn verschillende varianten van het gedwongen betrekken van ouders bij het straffen van jeugdigen, zoals de parenting order of vormen van niet-vrijblijvende opvoedingsondersteuning, in het Nederlandse politieke debat van de hand geweest. Recentelijk heeft de wetgever echter aangegeven dat het denkbaar is dat ouders bij de tenuitvoerlegging van een jeugdsanctie een actieve bijdrage moeten leveren.¹⁹⁶ Desondanks zijn er (nog) geen wetsvoorstellen gedaan om deze actieve bijdrage van ouders van een wettelijke basis te voorzien.¹⁹⁷ Zodoende blijft het in Nederland niet

¹⁹² Junger-Tas 1997, p. 63-64.

¹⁹³ Zie voor een overzicht van reacties; De Jonge, *FJR* 1999, p. 225-226.

¹⁹⁴ *Kamerstukken II* 1999/2000, 27197, 1, p. 3 en 11-12.

¹⁹⁵ *Kamerstukken II* 1999/2000, 27197, 1, p. 14.

¹⁹⁶ Concept-memorie van toelichting bij Vaststellingswet Boek 6 van het nieuwe Wetboek van Strafvordering (bijzondere regelingen), p. 11.

¹⁹⁷ Zie ook Raad voor de rechtspraak 2018, p. 115 waarin het wenselijk wordt geacht dat een wettelijke basis wordt gecreëerd.

mogelijk ouders een, gedwongen, rol bij de tenuitvoerlegging van jeugdsancties op te leggen.

4.4. De Nederlandse context betreffende de uitvoering van jeugdreclassering

Engeland, Wales en Zwitserland laten zien dat het jeugdstrafrecht kan dienen als instrument om ouders ondersteuning in de opvoeding te bieden, met als doel toekomstig strafbaar gedrag van de jeugdige te voorkomen.¹⁹⁸ Hoewel de Engelse, Welshe en Zwitserse mogelijkheden niet specifiek zien op het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering, kunnen ze worden ingepast in deze Nederlandse context. Zo kan in het Nederlandse jeugdstraf(proces)recht een equivalent van de parenting order worden geïntroduceerd.¹⁹⁹ De rechter wordt dan bevoegd om een aanwijzing aan ouders op te leggen, wanneer een jeugdige wordt veroordeeld voor het plegen van een strafbaar feit en jeugdreclassering krijgt opgelegd. In die aanwijzing kan de eis worden opgenomen dat ouders meewerken aan de uitvoering van jeugdreclassering en dat ze een door de jeugdreclasserder aangewezen advies- of begeleidingsprogramma, of een andere vorm van hulpverlening, moeten volgen. Op deze manier wordt een wettelijke basis gecreëerd op grond waarvan ouders verplicht zijn mee te werken aan de uitvoering van jeugdreclassering.

Ook de Zwitserse jeugdsancties bieden mogelijkheden om ouders te betrekken bij de uitvoering van jeugdreclassering. Het Zwitserse jeugdsanctierecht maakt het mogelijk om door middel van het opleggen van een maatregel te zorgen dat ofwel toezicht wordt gehouden op de ouders bij de opvoeding van de jeugdige of dat ouders hierbij worden ondersteund en de jeugdige persoonlijk wordt begeleid. Om gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de wet mogelijk te maken, kunnen in het Nederlandse Wetboek van Strafrecht deze maatregelen worden geïntroduceerd, met daarin de bepaling opgenomen dat de jeugdreclassering deze maatregelen uitvoert.²⁰⁰ Aangezien jeugdreclassering echter in Nederland niet wordt opgelegd door middel van een maatregel, maar doorgaans wordt ingezet in de vorm van opgelegde voorwaarden,

¹⁹⁸ De Jonge, *Christen Democratische Verkenningen* 1999, p. 154.

¹⁹⁹ De Jonge, *FJR* 1999, p. 231.

²⁰⁰ Art. 77h lid 4 Sr wordt dan in die zin uitgebreid.

kan de ondersteuning van ouders ook vorm krijgen in deze context.²⁰¹ Onder meer artikel 77aa Sr zal dan moeten worden aangevuld met een bevoegdheid van de jeugdreclassering om ouders te ondersteunen. Ook op deze manier wordt gewaarborgd dat ouders betrokken worden bij de uitvoering van jeugdreclassering.

4.5. Conclusie

Zoals in dit hoofdstuk aan de hand van de Engelse, Welshe en Zwitserse regelingen is gebleken, wordt het buiten Nederland mogelijk geacht om ouders in het, op individuele schuld gebaseerde, jeugdstrafrecht een verplichte rol op te leggen bij de tenuitvoerlegging van jeugdsancties. Deze buitenlandse mogelijkheden zouden eventueel kunnen worden ingepast in het Nederlandse jeugdstraf(proces)recht om, gedwongen, betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering vorm te geven. Een aantal mogelijkheden hiertoe is in het voorgaande uiteengezet. In het volgende hoofdstuk komt de vraag aan de orde in hoeverre deze bevindingen, en de bevindingen uit de eerdere hoofdstukken, kunnen leiden tot het oordeel dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering daadwerkelijk afdwingbaar moet worden.

²⁰¹ Zie onder meer art. 77z lid 3 sub b jo. 77aa Sr en 493 lid 1 Sv jo. 27 lid 1 onder 1 BTJ (zie voor andere momenten in het jeugdstrafproces waarop jeugdreclassering wordt ingezet par. 1.1.).

Hoofdstuk 5 - Knel- en aanknopingspunten voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering

5.1. Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk zijn, aan de hand van twee buitenlandse regelingen, mogelijkheden uiteengezet waarop gedwongen betrokkenheid van ouders in het Nederlandse jeugdstraf(proces)recht zou kunnen worden opgenomen. Gebleken is dat het mogelijk zou zijn in Nederland een equivalent van de Engelse en Welshe parenting order op te nemen, zodat rechters bevoegd worden ouders in de stafzaak tegen de jeugdige een aanwijzing op te leggen die ziet op hun medewerking bij de uitvoering van jeugdreclassering. Daarnaast zou, geïnspireerd op de maatregelen uit het Zwitserse jeugdsanctiepakket, de jeugdreclassering in onder meer het Wetboek van Strafrecht de bevoegdheid kunnen krijgen ouders te ondersteunen wanneer de jeugdige jeugdreclassering krijgt opgelegd.²⁰² In dit hoofdstuk wordt gekeken in hoeverre deze betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering daadwerkelijk afdwingbaar moet worden. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de bevindingen uit de eerdere hoofdstukken, dat wil zeggen de verhouding tussen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering en de grondslagen van het jeugdstrafrecht enerzijds (hoofdstuk 2) en de doelstellingen van de Jeugdwet anderzijds (hoofdstuk 3). De vraag in hoeverre deze bevindingen kunnen leiden tot het oordeel dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wetgeving afdwingbaar moet worden, staat zodoende in dit hoofdstuk centraal.

5.2. De grondslagen van het jeugdstrafrecht

De eventuele gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering moet worden gezien in het licht van de grondslagen van het jeugdstrafrecht. Jeugdreclassering wordt immers opgelegd in een strafrechtelijk kader.²⁰³

²⁰² Onder meer art. 77aa Sr wordt dienovereenkomstig uitgebreid (zie par. 4.4.).

²⁰³ Art. 77z lid 3 sub b jo. 77aa Sr, 493 lid 1 Sv jo. 27 lid 1 onder 1 BTJ, 77f lid 1 sub a Sr, 77w lid 10 Sr en 77ta lid 1 sub b Sr.

Het uitgangspunt dat het Nederlandse jeugdstrafrecht bovenal speciale preventie nastreeft, is in de onderhavige context allereerst van belang. Zoals in hoofdstuk 2 naar voren is gekomen, kan het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering bijdragen aan dit voornaamste strafdoel. Ouders en het gezin zijn belangrijke domeinen waarbinnen risicofactoren voor delinquent gedrag bestaan. Om strafbaar gedrag van jeugdigen in de toekomst te voorkomen, moet daarom bij de uitvoering van jeugdreclassering niet alleen aandacht worden besteed aan de jeugdige, maar ook aan zijn ouders en de opvoeding.²⁰⁴ Dit geldt des te meer nu aan de tenuitvoerlegging van jeugdsancties mede een pedagogische functie wordt toegeschreven:²⁰⁵ het jeugdstrafrecht streeft de (her)opvoeding van de jeugdige en diens resocialisatie en (her)integratie in de maatschappij na. Met het oog op het voorkomen van recidive en de (her)integratie van de jeugdige in de maatschappij kan het daarom noodzakelijk zijn ouders te betrekken bij de uitvoering van jeugdreclassering ook indien zij niet uit eigen beweging meewerken. Het zo nodig gedwongen betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering kan daarom, wat betreft het streven naar speciale preventie als belangrijkste strafdoel van het jeugdstrafrecht, legitiem worden geacht.

Het streven naar speciale preventie is echter niet de enige grondslag van het jeugdstrafrecht waarmee rekening gehouden dient te worden. Ook de kwalificatie van het jeugdstrafrecht als schuldstrafrecht is van belang bij de vraag of betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wetgeving afdwingbaar moet worden. In hoofdstuk 2 is immers gebleken dat in het Nederlandse jeugdstrafrecht wordt ingegrepen op grond van de individuele schuld en dat strafrechtelijke interventies zich daarom alleen op de jeugdige richten.²⁰⁶ Jeugdsancties die op ouders zien, zoals de Zwitserse maatregelen ‘toezicht’ en ‘persoonlijke begeleiding’, of een in het Nederlandse Wetboek van Strafrecht op deze maatregelen gebaseerde bevoegdheid van de jeugdreclasserder om ouders te betrekken bij de uitvoering van jeugdreclassering,²⁰⁷ verdragen zich slecht met het uitgangspunt dat het Nederlandse jeugdstrafrecht een schuldstrafrecht is. De individuele schuld als grondslag van het Nederlandse jeugdstrafrecht lijkt bovendien ook in de weg te staan aan het opnemen van een equivalent

²⁰⁴ Hakkert 1999, p. 107; *Kamerstukken II* 2000/01, 27197, 3, p. 2.

²⁰⁵ De Jonge, *FJR* 1999, p. 228.

²⁰⁶ Zie bijvoorbeeld art. 77z Sr.

²⁰⁷ Zie par. 4.4. en hierboven par. 5.1.

van de parenting order in de Nederlandse wetgeving. Hoewel door middel van de parenting order in Engeland en Wales wordt geprobeerd kwesties omtrent schuld te omzeilen door parenting orders te kwalificeren als preventieve, niet-bestaftende civiele maatregelen,²⁰⁸ maken ze het mogelijk dat ouders naar aanleiding van een veroordeling van de jeugdige object worden van de hulpverlening die de jeugdreclassering biedt en dat de strafrechtelijke interventie zich zodoende ook op hen richt. Ten slotte is in dit kader van belang dat het wettelijk verankeren van vergaande betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering ervoor kan zorgen dat strafrechtelijke interventies qua inhoud moeilijk zijn te onderscheiden van kindbeschermingsmaatregelen. De Zwitserse maatregelen toezicht en persoonlijke begeleiding illustreren dit.²⁰⁹ Zoals echter uit hoofdstuk 2 blijkt, is het gezien de grondslagen van het jeugdstrafrecht van belang dat de proportionaliteit en het verband met het strafbare feit worden bewaakt.

Zodoende kan worden geconcludeerd dat gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering gelegitimeerd wordt door het strafdoel van het Nederlandse jeugdstrafrecht. Aan de andere kant belet de kwalificatie van het Nederlandse jeugdstrafrecht als schuldstrafrecht dat ouders door afdwingbare betrokkenheid tot object van strafrechtelijk ingrijpen worden gemaakt. Hierbij dient ter afsluiting te worden opgemerkt dat de individuele schuld zich niet tegen elke gedwongen betrokkenheid van ouders in het jeugdstrafrecht verzet. Ouders zijn immers verplicht op de terechtzitting te verschijnen.²¹⁰ Het in de Nederlandse wet afdwingbaar maken dat ouders worden betrokken bij de uitvoering van jeugdreclassering om enkel inzicht te geven in de manier waarop jeugdreclassering het best wordt vormgeven, kan, vanuit de gedachte dat ouders op meerdere plaatsen in het Wetboek van Strafvordering dienen als een belangrijke informatiebron over de jeugdige, in overeenstemming worden geacht met het uitgangspunt van een schuldstrafrecht.²¹¹

²⁰⁸ Weijers, *NJB* 2009/502; Van Luijk, *FJR* 2008/69, par. 4 (zie par. 4.2.1.).

²⁰⁹ Zie par. 4.2.2.

²¹⁰ Art. 496 en 496a Sv.

²¹¹ Zie par. 2.4 en art. 4.1.3 lid 2 Jw en 4.2.3 Besluit Jeugdwet.

5.3. De doelstellingen van de Jeugdwet

Voor de vraag of betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wet afdwingbaar moet worden, zijn naast de grondslagen van het jeugdstrafrecht de doelstellingen van de Jeugdwet van belang, aangezien deze wet de tenuitvoerlegging van jeugdreclassering regelt. Zoals in hoofdstuk 3 bleek, wordt het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering als onmisbaar beschouwd bij het nastreven van de doelstellingen van de Jeugdwet. Deze wet beoogt immers de eigen kracht van de jeugdige en het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving te versterken. De Jeugdwet schrijft zelfs in enkele bepalingen voor dat jeugdreclasserders ouders bij de tenuitvoerlegging van jeugdreclassering dienen te betrekken. Werken ouders hier niet uit eigen beweging aan mee, dan biedt gedwongen betrokkenheid van ouders uitkomst.

Met het oog op de doelstellingen van de Jeugdwet lijkt daarom dat geconcludeerd moet worden dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering afdwingbaar moet worden. Deze conclusie moet echter niet te snel worden getrokken. Immers, de Jeugdwet gaat ervan uit dat de eigen verantwoordelijkheid van jeugdigen en ouders dient te worden aangesproken voordat een beroep wordt gedaan op de overheid.²¹² Overeenkomstig de filosofie van de Jeugdwet dient hulp in het gedwongen kader zoveel mogelijk te worden voorkomen.²¹³ Alleen als ouders hun rol niet vervullen is er een taak weggelegd voor de overheid. Desalniettemin kan worden betoogd dat wanneer jeugdigen strafbare feiten plegen en jeugdreclassering krijgen opgelegd, ouders onvoldoende grip hebben op het gedrag van de jeugdige en zij niet in staat zijn aan hun rol en verantwoordelijkheden te voldoen.²¹⁴ Ingrijpen in het familie- en gezinsleven van de jeugdige en ouders kan dan gerechtvaardigd zijn.²¹⁵ Gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering is in die gevallen een middel om de ouderlijke opvoedingsverantwoordelijkheid te activeren en bijsturing en hulp in de opvoeding te verlenen, zodat toekomstig strafbaar gedrag van de jeugdige kan worden

²¹² Zie par. 3.2.

²¹³ De Boer & Bruning, *FJR* 2018/46, p. 210.

²¹⁴ Zie *Kamerstukken II* 2012/13, 33684, 3, p. 39 (MvT) (zie par. 3.3.1.).

²¹⁵ Art. 8 EVRM en 16 IVRK.

voorkomen.²¹⁶ Overeenkomstig de filosofie en de doestellingen van de Jeugdwet zorgt gedwongen betrokkenheid van ouders ervoor dat gewerkt wordt aan de opvoedingsvaardigheden van ouders, zonder dat dat de overheid de regie over de opvoeding overneemt.²¹⁷

Gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering biedt ouders bovendien rechtszekerheid en de mogelijkheid tot rechtsbescherming. Door in de wet afdwingbaar te maken dat ouders betrokken worden bij de uitvoering van jeugdreclassering wordt een wettelijke grondslag gecreëerd voor de werkwijze die in de praktijk lijkt te zijn ontstaan, en die door de Jeugdwet wordt ondersteund, waarbij het hele gezin als klant van de jeugdreclassering wordt gezien.²¹⁸ Doordat ouders nu worden betrokken bij de uitvoering van jeugdreclassering zonder dat daartoe een wettelijke grondslag bestaat,²¹⁹ gelden voor ouders geen juridische waarborgen.²²⁰ De activiteiten van de jeugdreclassering en de positie van ouders hebben op dit moment geen juridische status. Dit brengt de onduidelijke situatie met zich dat de jeugdreclasserender ten aanzien van de jeugdige in een gedwongen kader werkt, terwijl ouders worden betrokken op vrijwillige basis. Dit kan ertoe leiden dat de grenzen tussen het vrijwillige en het gedwongen kader vervagen en dat het voor betrokkenen onduidelijk is wat hun (rechts)positie is.²²¹ Door in de wet op te nemen dat ouders verplicht worden betrokken bij de uitvoering van jeugdreclassering, wordt de rechtspositie van ouders gewaarborgd. Deze en bovenstaande bevindingen met betrekking tot de doelstellingen van de Jeugdwet leiden zodoende tot het oordeel dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wet afdwingbaar moet worden. Gedwongen betrokkenheid op grond van de doelstellingen van de Jeugdwet brengt echter mee dat de individuele schuld als grondslag van het Nederlandse jeugdstrafrecht hiervoor moet wijken. Ook hier blijkt dat het gegeven dat jeugdreclassering enerzijds strafrechtelijk van aard is, terwijl anderzijds de uitvoering is geregeld in de Jeugdwet, voor tegenstrijdigheid

²¹⁶ Weijers, *NJB* 2009/502; De Jonge, *FJR* 1999, p. 229.

²¹⁷ Van Luijk, *FJR* 2008/69, par. 4.

²¹⁸ Van den Brink 2018, p. 546-547 (zie par. 1.1.).

²¹⁹ Afgezien van de bepalingen in de Jeugdwet die voorschrijven dat de jeugdreclasserender contact opneemt met ouders en ouders betreft bij het opstellen van een plan van aanpak; art. 4.1.3 lid 2 Jw en 4.2.3 Besluit Jeugdwet.

²²⁰ Zie Friele e.a. 2018, p. 85; dit doet denken aan de discussie die is ontstaan over het zogenoemde 'drangkader', een kader dat tussen vrijwillige jeugdhulp en gedwongen kindbeschermingsmaatregelen wordt geplaatst, zie bijvoorbeeld Verkroost, *TvJr* 2019, p.17-24; De Boer & Bruning, *FJR* 2018/46.

²²¹ Tielen, *Schulinck* 2015.

zorgt en dat het in deze context niet mogelijk is om tegemoet te komen aan de doelstellingen van de Jeugdwet, zonder aan de grondslagen van het jeugdstrafrecht in te boeten, net zo zeer als dit andersom geldt.

5.4. Alternatieven voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij jeugdreclassering: de ondertoezichtstelling

Aangezien op grond van de doelstellingen van de Jeugdwet en de grondslagen van het jeugdstrafrecht niet tot een eenduidige conclusie gekomen wordt met betrekking tot de vraag of betrokkenheid van ouders in de Nederlandse wet afdwingbaar moet worden, is het zinvol te bezien of in de Nederlandse wetgeving alternatieven voorhanden zijn voor deze gedwongen betrokkenheid. Een maatregel waarmee min of meer hetzelfde wordt bereikt is de ondertoezichtstelling.²²² Met deze civielrechtelijke maatregel wordt ingegrepen in de opvoedingssituatie en wordt hulp en ondersteuning aan een gezin opgelegd. Met de ondertoezichtstelling wordt beoogd ouders zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding van hun kinderen te laten dragen en ouders hierbij de noodzakelijke hulp en steun te bieden.²²³ Wanneer een jeugdige met het strafrecht in aanraking is gekomen, kan een ondertoezichtstelling eraan bijdragen dat ouders worden ondersteund bij hun verantwoordelijkheid om er zo voor te zorgen dat de kans dat de jeugdige recidiveert, afneemt.²²⁴ In de gevallen waarin ouders niet meewerken aan de uitvoering van jeugdreclassering, terwijl er zorgen zijn over het gezinssysteem, biedt een ondertoezichtstelling zodoende uitkomst. De jeugdreclassering kan de Raad voor de Kinderbescherming dan verzoeken een onderzoek te starten naar de noodzakelijkheid van de maatregel.²²⁵ Zoals in hoofdstuk 4 is gebleken, ziet het Nederlandse kabinet in de ondertoezichtstelling voldoende mogelijkheden om de verantwoordelijkheid van ouders te stimuleren en ouders aan te spreken op hun opvoedkundige houding als jeugdigen strafbare feiten plegen.

De ondertoezichtstelling als alternatief voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering kent echter nadelen. Als nadeel kan

²²² Art. 1:255 BW; Hakkert 1999, p. 59, 78-79 en 87.

²²³ Art. 1:262 lid 1 BW.

²²⁴ Zie Vlaardingerbroek 2017, p. 74-75.

²²⁵ Van de Brink 2018, p. 546-547.

worden genoemd dat de keten dubbel wordt belast wanneer van een strafrechtelijk kader – de uitvoering van jeugdreclassering – wordt overgeschakeld op de civielrechtelijke ondertoezichtstelling. De kinderrechter dient in dit systeem twee keer een beslissing te nemen, zowel in de strafzaak van de jeugdige als ten aanzien van het verzoek tot ondertoezichtstelling. Ook de Raad voor de Kinderbescherming wordt dubbel belast, aangezien zij twee keer een onderzoek naar de jeugdige en het gezin moeten uitvoeren: het onderzoek in het kader van de jeugdstrafzaak naar de persoonlijkheid en de levensomstandigheden van de jeugdige en een beschermingsonderzoek voor het verzoek tot ondertoezichtstelling.²²⁶ Daarnaast bestaat het risico dat de opgebouwde werkrelatie tussen de jeugdreclasserder en het gezin verloren gaat wanneer naast jeugdreclassering een ondertoezichtstelling wordt uitgesproken en de ondertoezichtstelling wordt uitgevoerd door een andere professional.²²⁷ Deze discontinuïteit in de hulpverlening past niet bij het streven van de Jeugdwet naar integrale hulpverlening volgens het principe ‘één gezin, één plan, één regisseur’.²²⁸

Deze nadelen kunnen voor een deel worden ondervangen door de strafzaak tegen de jeugdige en de ondertoezichtstelling met elkaar te integreren, in hoofdstuk 3 werd immers geconcludeerd dat het erop lijkt dat van een strikte scheiding tussen het jeugdstrafrecht en het jeugdbeschermingsrecht niet langer sprake is. De Engelse en Welshe parenting order kan als voorbeeld dienen voor meer integratie tussen deze rechtsgebieden. Deze civielrechtelijke opvoedingsbevelen aan ouders worden immers gelijktijdig met de veroordeling van de jeugdige opgelegd. Hierdoor wordt integrale hulp geboden aan jeugdigen en ouders. Zoals eerder bleek doet de parenting order denken aan de strafrechtelijke ondertoezichtstelling die tot 1995 in Nederland bestond. Ook het herinvoeren van de strafrechtelijke ondertoezichtstelling zou ervoor zorgen dat wordt tegemoetgekomen aan de hierboven beschreven nadelen. In paragraaf 2 van dit hoofdstuk is echter geconcludeerd dat de parenting order op gespannen voet staat met de individuele schuld als grondslag van het Nederlandse jeugdstrafrecht, omdat ouders hierdoor het onderwerp van strafrechtelijke interventie worden. Dit geldt evenzeer voor de strafrechtelijke ondertoezichtstelling. De strafrechtelijke ondertoezichtstelling richt zich

²²⁶ Art. 494 en 494a Sv en 3.1 Jw.

²²⁷ Zie voor de situatie dat er al een ondertoezichtstelling loopt op het moment dat jeugdreclassering wordt opgelegd art. 77aa lid 3 Sv.

²²⁸ Verkroost, *TvJr* 2019, p. 20.

met name op ouders, terwijl in het jeugdstrafproces de jeugdige centraal staat.²²⁹ De strafrechtelijke ondertoezichtstelling is dan ook afgeschaft, onder meer omdat deze niet als sanctionerend element moest worden ervaren bij de reactie op het door de jeugdige gepleegde strafbare feit. Ondertoezichtstellingen werden destijds al om deze reden zoveel mogelijk buiten het strafrecht gehouden, ook al vormden strafbare feiten de aanleiding voor de maatregel.²³⁰

Een andere manier waarop het jeugdstrafrecht en de ondertoezichtstelling integraal kunnen worden aangeboden, als alternatief voor het gedwongen betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering, is deze meer met elkaar te verweven zoals dat in Zwitserland gebeurt. In Zwitserland heeft de strafrechter de bevoegdheid de civiele rechter te verzoeken een kindbeschermingsmaatregel op te leggen of in te trekken.²³¹ Op deze manier kan ook in Nederland de ondertoezichtstelling buiten het strafrechtelijke kader worden gehouden, zodat geen spanning ontstaat met het strafrechtelijke uitgangspunt van de individuele schuld, maar worden desalniettemin de ondertoezichtstelling en de strafzaak tegen de jeugdige meer op elkaar afgestemd. In dit kader dient overigens opgemerkt te worden dat het OM in Nederland de bevoegdheid heeft een ondertoezichtstelling te verzoeken, maar dat van deze bevoegdheid zelden gebruikt wordt gemaakt.²³²

Bij alle hierboven beschreven gevallen waarbij de ondertoezichtstelling als alternatief voor betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering kan dienen, doet zich echter een belangrijke belemmering voor: de ondertoezichtstelling kan niet zonder meer worden opgelegd in alle gevallen waarin betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering is gewenst. Steeds moet worden nagegaan of aan de criteria voor een ondertoezichtstelling is voldaan. Hiervoor is onder meer vereist dat de jeugdige ernstig in zijn ontwikkeling wordt bedreigd.²³³ Dat de ondertoezichtstelling om deze reden niet als volwaardig alternatief dient voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering blijkt uit het feit dat jeugdreclassering nauwelijks wordt gecombineerd met een kindbeschermingsmaatregel: in 2016 en 2017

²²⁹ Zie par. 2.2.2.

²³⁰ *Kamerstukken II* 1991/92, 21327, 6, p. 16 (MvA).

²³¹ Zie par. 4.2.2.

²³² Art. 1:255 lid 2 BW; Bruning, in: *GS Personen- en familierecht*, art. 1:255 BW, aant. 8.2 (online, bijgewerkt 13 juli 2018).

²³³ Art. 1:255 lid 1 BW; Vlaardingebroek 2017, p. 74-75.

was slechts bij ongeveer 14% van de jeugdigen die jeugdreclassering ontvingen daarnaast sprake van een jeugdbeschermingsmaatregel.²³⁴ Doordat de wettelijke criteria voor het opleggen van een ondertoezichtstelling niet één op één van toepassing zijn op het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering, kan worden geconcludeerd dat de ondertoezichtstelling geen volwaardig alternatief biedt voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij jeugdreclassering.

5.5. Overige overwegingen

Bij gebrek aan volwaardige alternatieven voor het gedwongen betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering en aangezien op grond van de doestellingen van de Jeugdwet en de grondslagen van het jeugdstrafrecht niet tot een eenduidige conclusie is gekomen, wordt op deze plaats stil gestaan bij enkele nadere overwegingen die een rol spelen bij de vraag of betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wet afdwingbaar moet worden. Een overweging die hierbij van belang is, is wat er gebeurt indien ouders de aan hen opgelegde verplichtingen bij de uitvoering van jeugdreclassering niet (voldoende) nakomen.²³⁵ Het zou onwenselijk zijn als de jeugdige hier nadeel van ondervindt, doordat de voorwaardelijk opgelegde straf alsnog ten uitvoer wordt gelegd, omdat het jeugdreclasseringstoezicht niet wordt nageleefd.²³⁶ Ook ten aanzien van de ouders speelt de vraag wat voor hen de consequenties zijn als zij niet meewerken aan de uitvoering van jeugdreclassering. Het is een mogelijkheid niet-meewerken strafbaar te stellen zoals in Engeland en Wales bij de parenting order het geval is.²³⁷ Dit zou er echter toe leiden dat niet alleen de jeugdige wordt gecriminaliseerd en gestigmatiseerd, maar ook zijn ouders.²³⁸ Daarnaast wordt er in de literatuur op gewezen dat het straffen van ouders naar aanleiding van strafbaar gedrag van jeugdigen

²³⁴ Zie de cijfers van het CBS; opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82966ned/table?fromstatweb. Vrijwillige jeugdreclassering is hierbij meegerekend, ditzelfde geldt voor voogdijmaatregelen als vorm van jeugdbescherming.

²³⁵ Vlaardingerbroek 2017, p. 76.

²³⁶ Zie art. 25 BTJ jo. 77dd Sr; zie ook Rb. Alkmaar 10 september 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BJ7489 waarin de rechtbank erkent dat de naleving van bijzondere voorwaarden niet – uitsluitend – afhankelijk is van de mate waarop de jeugdige zelf aan de behandeling meewerkt, indien er gezinsbehandeling wordt opgelegd.

²³⁷ Zie par. 4.2.1.

²³⁸ De Jonge, *Christen Democratische Verkenningen* 1999, p. 160; *Kamerstukken II* 2000/01, 27197, 2, p. 2.

het risico met zich brengt van eerder toe- dan afnemende spanningen tussen de jeugdige en ouders en dat het sanctioneren van ouders hen chantabel maakt voor hun kinderen.²³⁹ Wordt echter niet gekozen voor strafdreiging als instrument om ouders te laten meewerken, dan kan de vraag worden gesteld op welke andere manier deze ‘stok achter de deur’ vorm moet krijgen.²⁴⁰

Een ander aandachtspunt dat hieraan is gerelateerd en waaraan vaak wordt gerefereerd is de motivatie van ouders bij gedwongen hulpverlening. Het gedwongen betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering zou de nodige weerstand oproepen, waardoor wordt verwacht dat de geboden hulp geen effect heeft.²⁴¹ Dit motivatieprobleem is gebleken in Engeland, waar in een casestudy naar parenting orders werd geconcludeerd dat dwang waarschijnlijk niet effectief is. In dit onderzoek is de effectiviteit van parenting orders gemeten door te kijken of ze recidive bij jeugdigen konden voorkomen. Parenting orders bleken in dit opzicht weinig of geen positief effect te hebben: de opvoedingsbevelen zorgden er niet voor dat jeugdigen geen delicten meer pleegden, het aantal delicten dat zij begingen, verminderde wel.²⁴² Het is de vraag of de resultaten uit dit onderzoek doorgetrokken kunnen worden naar de Nederlandse context van betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering. Het gedwongen kader waarbinnen wordt gewerkt is immers kenmerkend voor het werk van de jeugdreclassering. Motiveren is een essentiële opdracht voor jeugdreclasserders en speelt in de methodiek van de jeugdreclassering een sleutelrol.²⁴³ Hoewel bij jeugdreclassering de start van het contact tussen de jeugdige en het gezin gedwongen is, wordt bij de uitvoering een beroep gedaan op de eigen motivatie om voor blijvende veranderingen te zorgen. De verplichting tot jeugdreclassering dient hierbij, als externe druk, als manier om de jeugdige en ouders over een drempel te helpen, zodat ook ouders worden bereikt die niet uit eigen beweging zouden meewerken.²⁴⁴ Zodoende hoeft het motivatieprobleem niet per definitie in de weg te staan aan het gedwongen betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering.

²³⁹ Weijers, *NJB* 2009/502; Hakkert 1999, p. 110.

²⁴⁰ Zie in dit verband De Jonge, *Christen Democratische Verkenningen* 1999, p. 160-163.

²⁴¹ Weijers, *NJB* 2009/502; Hakkert 1999, p. 112; *Kamerstukken II* 2000/01, 27197, 2, p. 5.

²⁴² Evans, *Youth Justice* 2012, p. 118-133.

²⁴³ Menger & Krechtig 2016, p. 335, 341 en 347.

²⁴⁴ Menger & Krechtig 2016, p. 340 en 347; Van Ooyen-Houben e.a., *Justitiële verkenningen* 2008, p. 11-41; Hakkert 199, p. 113.

5.6. Conclusie

In dit hoofdstuk is onderzocht in hoeverre de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wetgeving afdwingbaar moet worden. Gebleken is dat op grond van de bevindingen uit de eerdere hoofdstukken geen eenduidig antwoord te geven is op deze vraag. Enerzijds kan gedwongen betrokkenheid van ouders worden gelegitimeerd door de doelstellingen van de Jeugdwet en het streven naar speciale preventie als grondslag van het Nederlandse jeugdstrafrecht, anderzijds verzet het uitgangspunt dat het Nederlandse jeugdstrafrecht een schuldstrafrecht is zich tegen vergaande gedwongen betrokkenheid. De vraag of betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wet afdwingbaar moet worden, kan zodoende niet ondubbelzinnig worden beantwoord en hangt af van het gewicht dat aan de eerdere bevindingen wordt toegekend en de mate waarin ouders, gedwongen, worden betrokken. Het antwoord is zodoende vooral een politieke afweging: kiest de wetgever voor het nastreven van de doelstellingen van de Jeugdwet en speciale preventie, waarbij het uitgangspunt van de individuele schuld wordt gerelativeerd, of wordt aan dit uitgangspunt het meeste gewicht toegekend. Tot op heden lijkt de wetgever in soortgelijke situaties vastgehouden te hebben aan het uitgangspunt van de individuele schuld.²⁴⁵ Kiest de wetgever ervoor om ook in dit geval niet te tornen aan dit uitgangspunt, dan is het desalniettemin aan te bevelen om op een andere manier tegemoet te komen aan de behoefte die kennelijk in de praktijk bestaat om ouders te betrekken bij de uitvoering van jeugdreclassering. Een mogelijkheid hiertoe is om het jeugdstrafrecht en het jeugdbeschermingsrecht meer met elkaar te integreren, zodat de nadelen van de ondertoezichtstelling als alternatief voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering zoveel mogelijk worden weggenomen.

²⁴⁵ Zie par. 4.3.

Hoofdstuk 6 - Conclusie

In deze scriptie stond de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering centraal. Jeugdreclasseerders betrekken ouders in meer of mindere mate bij de uitvoering van jeugdreclassering, met als meest vergaande betrokkenheid het bieden van opvoedingsondersteuning. Niet alleen de jeugdige, maar het hele gezin wordt dan als klant gezien. Omdat deze betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering vragen oproept vanuit strafrechtelijk perspectief en tegelijkertijd lijkt te beantwoorden aan de doelstellingen van de Jeugdwet, stond de vraag centraal hoe het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering zich verhoudt tot de grondslagen van het jeugdstrafrecht enerzijds en de doelstellingen van de Jeugdwet anderzijds en in hoeverre deze bevindingen kunnen leiden tot het oordeel dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wetgeving afdwingbaar moet worden.

Gebleken is dat de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering tot op zekere hoogte in overeenstemming is met de grondslagen van het jeugdstrafrecht. Betrokkenheid van ouders kan bijdragen aan het voornaamste doel van het jeugdstrafrecht, speciale preventie. Desalniettemin staat het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering op gespannen voet met het uitgangspunt dat het Nederlandse jeugdstrafrecht een schuldstrafrecht is. Dit uitgangspunt komt in het gedrang wanneer ouders object worden van de begeleiding en controle van de jeugdreclassering.

Wat betreft de verhouding tussen de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering en de doelstellingen van de Jeugdwet, geldt een andere conclusie. De Jeugdwet beoogt de eigen kracht van de jeugdige en het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving te versterken. In het licht van deze doelstelling wordt betrokkenheid van ouders als onmisbaar beschouwd en wordt enige betrokkenheid zelfs voorgeschreven. Zodoende is de tegenstrijdige situatie ontstaan dat jeugdreclasseerders op grond van de Jeugdwet ouders dienen te betrekken bij de uitvoering van jeugdreclassering, terwijl dit niet in overeenstemming is met enkele grondslagen van het jeugdstrafrecht.

Het knelpunt dat ontstaat doordat jeugdreclassering strafrechtelijk, en dus individueel, van aard is, terwijl de uitvoering wordt geregeld in een wet waarin hulp aan

jeugdigen én ouders een centrale positie inneemt, doet de vraag rijzen of jeugdreclassering thuishoort in de Jeugdwet. Verder onderzoek moet dit uitwijzen, waarbij het aanbeveling verdient naar de gehele samenloop tussen het jeugdstrafrecht en de Jeugdwet te kijken. Op basis van de bevindingen uit deze scriptie kan in ieder geval worden geconcludeerd dat de grondslagen van het jeugdstrafrecht van een dermate andere opvatting over de uitvoering van jeugdreclassering uitgaan dan de doelstellingen van de Jeugdwet dat meer balans tussen deze rechtsstelsels gewenst is.

De samenhang, of het gebrek daaraan, tussen de strafrechtelijke aard van jeugdreclassering en het feit dat de uitvoering voor een belangrijk deel is geregeld in de Jeugdwet speelt ook een rol bij de vraag of betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wet afdwingbaar moet worden. Hierbij dient te worden opgemerkt dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering niet per definitie vorm hoeft te krijgen in een gedwongen kader. Worden ouders op vrijwillige basis betrokken bij de uitvoering van jeugdreclassering, zoals dat op dit moment het geval is, dan dient echter de nodige zorgvuldigheid te worden betracht. Zolang de betrokkenheid van ouders geen wettelijke basis kent, moet het voor alle partijen duidelijk zijn dat ouders niet verplicht zijn mee te werken aan de uitvoering van jeugdreclassering. Jeugdreclasserders en ouders moeten zich realiseren dat ten aanzien van de jeugdige in een gedwongen kader wordt gewerkt, terwijl ouders worden betrokken op vrijwillige basis. Onduidelijkheid omtrent de rechtspositie dient te worden vermeden.

Ouders zullen echter niet altijd op vrijwillige basis meewerken aan de uitvoering van jeugdreclassering. In die gevallen wordt niet aan de behoefte, die kennelijk in de praktijk bestaat, om ouders te betrekken, voldaan. Gedwongen betrokkenheid biedt dan een uitkomst. In tegenstelling tot in Nederland is het in andere landen, zoals Engeland, Wales en Zwitserland mogelijk ouders een verplichte rol te geven bij de tenuitvoerlegging van jeugdsancties. Deze landen laten zien dat het strafrechtelijke uitgangspunt van de individuele schuld kan worden gerelativeerd omwille van het voorkomen van recidive en de bescherming en opvoeding van jeugdigen. Ook de Nederlandse wetgever kan ervoor kiezen dit uitgangspunt ondergeschikt te maken aan het nastreven van de doelstellingen van de Jeugdwet en speciale preventie door betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wet afdwingbaar te maken. Soortgelijke afwegingen zijn het Nederlandse jeugdstrafrecht niet geheel onbekend: gedurende

ongeveer de eerste zestig jaar van het jeugdstrafrecht werden klassieke strafrechtelijke beginselen, zoals het uitgangspunt van de individuele schuld, ondergeschikt gemaakt aan de te verwachte positieve effecten van strafrechtelijk ingrijpen.

De vraag of dit wat betreft gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering ook moet gebeuren, is een politieke afweging. Het is, mede gezien de eerder gevoerde discussies in de Nederlandse politiek over soortgelijke onderwerpen, goed voorstelbaar dat de wetgever vasthoudt aan het uitgangspunt van de individuele schuld. Dit uitgangspunt vormt immers een van de fundamenten van het Nederlandse jeugdstrafrecht en dient als belangrijke rechtswaarborg voor de jeugdige verdachte, zo leert de geschiedenis van het Nederlandse jeugdstrafrecht. Gezien de cruciale rol van ouders bij het voorkomen van recidive is het echter een gemiste kans niet te investeren in ouders als jeugdigen strafbare feiten begaan. De wetgever moet daarom in ieder geval zorgen voor meer synergie tussen het jeugdstrafrecht en het jeugdbeschermingsrecht, zodat de ondertoezichtstelling kan dienen als alternatief voor gedwongen betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering. Dit wordt in de eerste plaats bereikt door vast te leggen, in wetgeving of beleid, dat de ondertoezichtstelling wordt uitgevoerd door dezelfde professional als de jeugdreclassering. Daarnaast kan de strafrechter de bevoegdheid krijgen de civiele rechter te vragen een ondertoezichtstelling op te leggen en kan het OM meer gebruik maken van de bevoegdheid een verzoek tot ondertoezichtstelling in te dienen. Bij dit alles dient onderzocht te worden hoe het wettelijke criterium voor het opleggen van een ondertoezichtstelling beter toepasbaar wordt voor de situatie dat ouders niet meewerken aan de uitvoering van jeugdreclassering.

Al met al kan worden geconcludeerd dat betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering geheel in overeenstemming is met de doelstellingen van de Jeugdwet, maar dat het op gespannen voet staat met enkele grondslagen van het jeugdstrafrecht. De vraag of het betrekken van ouders bij de uitvoering van jeugdreclassering in de Nederlandse wet afdwingbaar moet worden kent zodoende geen eenduidig antwoord, maar gezien de cruciale rol van ouders bij het voorkomen van recidive en de doelstellingen van de Jeugdwet kunnen zij in ieder geval niet worden genegeerd.

Aangehaalde literatuur

Adviesbureau Van Montfoort 2005

Adviesbureau Van Montfoort, *De jongere aanspreken. Handboek methode jeugdreclassering*, 2005.

Asser/Vranken *Algemeen deel*** 2014**

J.B.M. Vranken, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Algemeen Deel****. Een synthese*, Deventer: Kluwer 2014.

Beuningen, van, & Kok, *FJR* 2014/60

A.H.W.M. van Beuningen & J. Kok, 'Het nieuwe jeugdstelsel en de jeugdbescherming', *FJR* 2014/60, afl. 10.

Boer, de, & Bruning, *FJR* 2018/46

R. de Boer & M.R. Bruning, 'Eerste evaluatie Jeugdwet vanuit juridisch perspectief', *FJR* 2018/46, afl. 7/8, p. 206-214.

Breukelen-van Aarnhem, van, *Strafblad* 2005

A.C.M.P. van Breukelen-van Aarnhem, 'Schuld en boete in het jeugdstrafrecht. Honderd jaar tobben', *Strafblad* 2005, afl. 3, p. 312-322.

Brink, van den, 2018

Y.N. van den Brink, *Voorlopige hechtenis in het Nederlandse jeugdstrafrecht. Wet en praktijk in het licht van internationale en Europese kinder- en mensenrechten* (diss. Leiden), Deventer: Wolters Kluwer 2018.

Bruning 2016

M.R. Bruning, *Wetsevaluatie Jeugdwet – startnotitie evaluatie Jeugdwet vanuit juridisch perspectief*, 2016.

Bruning, in: GS Personen- en familierecht

M.R. Bruning, commentaar op art. 1:255 BW, in: S.F.M. Wortmann (red.), *Groene Serie Personen- en familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Bruning, Liefwaard & Vlaardingerbroek 2016

M.R. Bruning, T. Liefwaard & P. Vlaardingerbroek, *Jeugdrecht en jeugdhulp*, Amsterdam: Reed Business 2016.

Bruning, NTM/NJCM-Bulletin 2005

M.R. Bruning, 'Zorg voor kinderen en het ivrk. De verhouding tussen ouders, kinderen en overheid bij jeugdzorg en jeugdbescherming', *NTM/NJCM-Bulletin* 2005, afl. 6, p. 735-749.

Busschers & Boendermaker 2019

I. Busschers & L. Boendermaker, 'Systeemgericht werken bij gezinnen met meervoudige en complexe problemen: Intensief Systeemgericht Casemanagement', in: J. Knot-Dickscheit en E.J. Knorth (red.), *Gezinnen met meervoudige en complexe problemen. Theorie en praktijk*, Rotterdam: Lemniscaat 2019, p. 136-153.

Busschers, Journal of Social Work 2018

I. Busschers e.a., 'Measuring program fidelity in case management for high risk families. Validation of the Functional Family Parole-Global Rating Measure', *Journal of Social Work* 2018, p. 1-19.

Capelleveen, van, & Van Delden-Gerretsen, TvJr 2019, p. 25-31

N.U. van Capelleveen & A.M.E. van Delden-Gerretsen, 'Intensief Systeemgericht Casemanagement in de jeugdreclassering', *TvJr* 2019, afl. 1, p. 25-31.

Cardol 2017

G. Cardol, 'Raad voor de Kinderbescherming, NIFP en jeugdreclassering', in: I. Weijers (red.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief*, Den Haag: Boom criminologie 2017, p. 273-289.

Commissie-Anneveldt 1982

Commissie-Anneveldt, *Sanctierecht voor jeugdigen*, Den Haag: Staatsuitgeverij 1982.

Commissie-Overwater 1951

Commissie-Overwater, *Rapport van de commissie ingesteld met het doel van advies te dienen over de vraag in welke richting het rijkstucht- en opvoedingswezen en in verband daarmee het kinderstrafrecht zich zullen moeten ontwikkelen*, Den Haag: Staatsdrukkerij- en uitgeverijbedrijf 1951.

Doreleijers 2009

T.A.H. Doreleijers, 'Te gek voor woorden', in: J.A.C. Bartels & F. Nijland (red.), *Behandelen of straffen in het jeugdstrafrecht*, Amsterdam: SWP 2009, p. 9-31.

El Hessaini 2013

R. el Hessaini, 'Strafrechtelijke aansprakelijkheid van ouders voor crimineel gedrag van hun kind?', in: J.H. de Graaf e.a. (red.), *Rechten van het kind en waardigheid*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2013, p. 337-351.

Evans, *Youth Justice* 2012, p. 118-133

R. Evans, 'Parenting Orders: The Parents Attend Yet the Kids Still Offend', *Youth Justice* 2012, afl. 2, p. 118-133.

Friele e.a. 2018

R.D. Friele e.a., *Eerste evaluatie Jeugdwet. Na de transitie nu de transformatie*, Den Haag: ZonMw 2018.

Goes van Naters, van der, *FJR* 1989, p. 244-246

J.J. van der Goes van Naters, 'Verslag van de op 28 sept. 1989 gehouden studiemiddag Vereniging voor Familie- en Jeugdrecht', *FJR* 1989, afl. 10/11, p. 244-246.

Hakkert 1999

A. Hakkert, *Ouders en reacties op jeugdcriminaliteit*, Den Haag: Ministerie van Justitie, Directie Preventie, Jeugd en Sanctiebeleid 1999.

Hepping 2017

K. Hepping, 'Ouders in de jeugdstrafrechtspleging', in: I. Weijers (red.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief*, Den Haag: Boom criminologie 2017, p. 379-391.

Hoeve e.a., *Journal of Abnormal Child Psychology* 2009, p. 749-775

M. Hoeve e.a., 'The Relationship Between Parenting and Delinquency: A Meta-analysis', *Journal of Abnormal Child Psychology* 2009, afl. 6, p. 749-775.

Home Office 1997

Home Office, *No More Excuses: A new approach to tackling youth crime in England and Wales*, 1997.

Jonge, de, *Christen Democratische Verkenningen* 1999

G. de Jonge, 'Het jeugdstrafrecht kan meer van de ouders vergen', *Christen Democratische Verkenningen* 1999, afl. 7-8-9, p. 152-166.

Jonge, de, *FJR* 1999

G. de Jonge, 'De verantwoordelijkheid van ouders in het Nederlandse jeugdstrafrecht', *FJR* 1999, afl. 11, p. 224-232.

Jonge, de, & Van der Linden 2013

G. de Jonge & A.P. van der Linden, *Handboek Jeugd & Strafrecht. Een leer- en praktijkboek over het (internationale) jeugdstrafrecht en jeugdstrafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2013.

Jongh, de, 1929

G.T.J. de Jongh, *Kinderrechtspraak is volkszaak. Schetsen Uit De Praktijk*, Haarlem: Tjeenk Willink 1929.

Junger-Tas 1996

J. Junger-Tas, *Jeugd en Gezin. Preventie vanuit een justitieel perspectief*, Den Haag: Ministerie van Justitie, Directie Beleid 1996.

Junger-Tas 1997

J. Junger-Tas, *Jeugd en Gezin II. Naar een effectief preventiebeleid*, Den Haag: Ministerie van Justitie, Directoraat-Generaal Preventie, Jeugd en Sancties 1997.

Kruissink, PROCES 2003

M. Kruissink, 'Jeugdreclassering op het rechte pad?', *PROCES* 2003, afl. 1, p. 24-31.

Luijk, van, FJR 2008/69

E.H.A. van Luijk, 'Ouders leren of laten opvoeden? Een pleidooi voor heroverweging van gedwongen opvoedingsondersteuning in de vorm van de Engelse parenting order', *FJR* 2008/69, afl. 7/8.

McCord, Spatz Widom & Crowell (red.) 2001

J. McCord, C. Spatz Widom & N.A. Crowell (red.), *Juvenile Crime, Juvenile Justice. Panel on Juvenile Crime: Prevention, Treatment, and Control*, Washington: National Academy Press 2001.

Menger & Krechtig 2016

A. Menger, L. Krechtig, 'Motiveren in het kader van de jeugdreclassering', in: I. Weijers (red.), *Justitiële interventies. Voor jeugdige daders en risicjongeren*, Den Haag: Boom criminologie 2016, p. 335-348.

Menger, Krechtig & De Vos 2016

A. Menger, L. Krechtig & M. de Vos, 'Jeugdreclassering: werken aan veiligheid en perspectief', in: I. Weijers (red.), *Justitiële interventies. Voor jeugdige daders en risicjongeren*, Den Haag: Boom criminologie 2016, p. 49-63.

Mijnarends 1999

E.M. Mijnarends, *Richtlijnen voor een verdragsconforme jeugdstrafrechtspleging, 'gelijkwaardig maar minderjarig'* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 1999.

Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board 2007

Ministry of Justice, Department for Children, Schools and Families & Youth Justice Board, *Parenting Contracts and Orders Guidance*, 2007.

Ooyen-Houben, van, e.a., Justitiële verkenningen 2008, p. 11-41

M. van Ooyen-Houben e.a., 'Zorg onder dwang en drang. Een verkenning van mogelijkheden en grenzen', *Justitiële verkenningen* 2008, afl. 3, p. 11-41.

Raad voor de rechtspraak 2018

Raad voor de rechtspraak, *Advies inzake de wetsvoorstellen tot vaststelling van de Boeken 3, 4, 5 en 6 van het Wetboek van Strafvordering (Modernisering Sv)*, 2018.

Rap, FJR 2013/4

S.E. Rap, 'Het Zwitserse jeugdstrafrechtstelsel. Een rechtsvergelijking tussen Zwitserland en Nederland', *FJR* 2013/4, afl. 1.

Rap & Weijers 2017

S.E. Rap & I. Weijers, 'Nederland in Europa', in: I. Weijers (red.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief*, Den Haag: Boom criminologie 2017, p. 453-467.

Reef, Strafolad 2014

J. Reef, 'Risicofactoren voor delinquent gedrag bij jongeren: een overzicht', *Strafolad* 2014, afl. 1, p. 9-18.

Reijntjes, Strafolad 2008

J.M. Reijntjes, 'Jeugdstrafrecht – een bron van zorg', *Strafolad* 2008, afl. 2, p. 131-141.

Siegenthaler 2014

J. Siegenthaler, *Neue Tendenzen im Vollzug von Schutzmassnahmen* (masterscriptie Bern), 2014.

Tielen, Schulink 2015

N. Tielen, 'Drang in de jeugdhulpverlening. Het grijze gebied tussen vrijwillige en gedwongen hulp', Schulink 9 september 2015.

Verkroost, TvJr 2019

D.S. Verkroost, 'Jeugdhulpverlening 'met zachte drang': duidelijkheid vereist', *TvJr* 2019, afl. 1, p. 17-24.

Vlaardingerbroek 2017

P. Vlaardingerbroek, 'De samenhang tussen het jeugdstrafrecht en het civiele jeugdrecht', in: I. Weijers (red.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief*, Den Haag: Boom criminologie 2017, p. 61-82.

Vries, de, & Hoeve 2016

S. de Vries & M. Hoeve, 'Wat werkt bij risicjongeren?', in: I. Weijers (red.), *Justitiële interventies. Voor jeugdige daders en risicjongeren*, Den Haag: Boom criminologie 2016, p. 133-145.

Weidkuhn 2009

U. Weidkuhn, *Jugendstrafrecht und Kinderrechte. Betrachtung des Schweizerischen Jugendstrafrechts im Lichte der Internationalen Rechte des Kindes und im Vergleich zu Südafrika* (diss. Freiburg), Zürich: Schulthess 2009.

Weijers 2005

I. Weijers, *De pedagogische uitdaging van het jeugdstrafrecht*, Amsterdam: SWP 2005.

Weijers 2017a

I. Weijers, 'Geschiedenis van het jeugdstrafrecht', in: I. Weijers (red.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief*, Den Haag: Boom criminologie 2017, p. 19-38.

Weijers 2017b

I. Weijers, 'Grondslagen van het jeugdstrafrecht', in: I. Weijers (red.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief*, Den Haag: Boom criminologie 2017, p. 39-60.

Weijers & Imkamp, FJR 2009/7

I. Weijers & F.M.J.A. Imkamp, 'Knelpunten in ons huidige jeugdstrafrecht', *FJR* 2009/7, afl. 1.

Weijers, Justitiële verkenningen 2005, p. 66-76

I. Weijers, 'Mondige kinderen', *Justitiële verkenningen* 2005, afl. 5, p. 66-76.

Weijers, Justitiële verkenningen 2015

I. Weijers, 'De terugkeer van de 'kinderlijke delinquent'?', *Justitiële verkenningen* 2015, afl. 5, p. 97-111.

Weijers, NJB 2009/502

I. Weijers, 'De rol van de ouders in het jeugdstrafrecht', *NJB* 2009/502, afl. 10.

Officiële publicaties en jurisprudentie

Officiële publicaties

Europese en internationale verdragen

Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM)

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)

Nederlandse wet- en regelgeving

Burgerlijk Wetboek (BW)

Besluit Jeugdwet

Besluit tenuitvoerlegging jeugdstrafrecht 1994 (BTJ)

Jeugdwet (Jw)

Regeling vrijwillige begeleiding jeugdreclassering

Wetboek van Strafrecht (Sv)

Wetboek van Strafrecht (Sr)

Kamerstukken

Kamerstukken II 1897/98, 219, 1-2

Kamerstukken II 1897/98, 219, 3

Kamerstukken II 1955/56, 4141, 3

Kamerstukken II 1989/90, 21327, 3

Kamerstukken II 1990/91, 21980, 2

Kamerstukken II 1991/92, 21327, 6

Kamerstukken II 1997/98, 25600 VI, 10

Kamerstukken II 1999/2000, 26800 VI, 17

Kamerstukken II 1999/2000, 27197, 1

Kamerstukken II 2000/01, 27197, 2

Kamerstukken II 2000/01, 27197, 3
Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3
Kamerstukken II 2013/14, 33684, 10

Buitenlandse wetgeving

Crime and Disorder Act 1998 (CDA 1998)

Jugendstrafgesetz (JStG)

Jurisprudentie

Rechtbank

Rb. Alkmaar 10 september 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BJ7489

Rb. Den Haag 6 augustus 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:9352

Rb. Gelderland 13 oktober 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:5919

Rb. Rotterdam 6 februari 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:5369

Rb. Midden-Nederland 21 augustus 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:3961